

Imaginea României în Germania: cultură & infractori

INTERVIU

Tudor Dunca
ambasadorul
României
la Bonn

pag. 6-7

SUPLIMENT GRATUIT
Societatea și problemele
persoanelor cu handicap

pag.
12-13

Polemică Ion Vianu - Bujor Nedelcovici

Desemnarea senatorului țărănist Radu Vasile în funcția de prim-ministru ne obligă la câteva reflecții preliminare. Este foarte posibil ca domnul Vasile să fie un foarte bun prim-ministru. În această eventualitate, faza cea mai dură a tranziției spre capitalism ar avea omul potrivit la locul și în momentul potrivit. Părerea noastră este însă că acum, așa cum îl cunoaștem pe domnul Vasile, posibilitatea ca domnia sa să devină un foarte bun prim-ministru este foarte redusă.

Guvernarea Ciorbea a avut multe calități și destule defecte. Ea a reușit însă să lanseze un proces de reforme care acum trebuie continuat nu doar rapid, ci și cu multe sacrificii. Domnul Ciorbea a fost victima unui conflict între normele morale și realitatea fluidă. Postul prim-ministru, într-un fel, a fost prea bun pentru epoca sa. Loial și chiar ultrapreventiv față de parteneri și aliați, mizând prea mult pe puterea sa de înțelegere și modificare a unei realități traumatizante, cu suflul de sindicalist, deci caritabil, când trebuia să semene cu Henry Ford, din epoca capitalismului sălbatic, energic și pasional, când trebuia să fie vicelan și versatil, băiatul de țărani din Apuseni n-a fost făcut să fie prim-ministru al unei țări ca România acestor ani, febril balcanici și pेत्री levantini, din perspectiva mentalității politice. Flancat de lideri mai subtili și mai puternici în același timp, Victor Ciorbea a eșuat tocmai datorită calităților sale, în defavoarea defectelor funcționale ale celorlalți politicieni de vîrf, fie ei președintele Constantinescu sau domnul Petre Roman. În aceste zile, despre Victor Ciorbea nu se mai vorbește, nici măcar urît. Memoria scurtă a românilor și ingrătitudinea publică față de frunții lor autentici fac parte din codul genetic colectiv. Victor Ciorbea a fost o figură pozitivă a acestei vremi, demarcînd net, și atât de evident, încît acest lucru nu i-a fost iertat niciodată, lumea personajelor ceaușiste de lumea, încă normativă și dezirabilă a personajelor democrației de tip occidental.

Nr. 14 (424), 7 - 13 aprilie 1998

SRI răspunde
Scrisorilor
Deschise
semnate de

Gabriel Andreescu, Doina Cornea,
Mircea Dinescu, Radu Filipescu,
Leontin Iuhas, Dan Petrescu,
Dorin Tudoran

pag. 10

Anchetă
Cumpăr/vînd
repatriere

Valeriu Stoica
prim-
vicepreședinte
PNL

pag. 9

INTERVIU

Ion Caramitru
ministrul
Culturii

pag. 11

Cu Radu Vasile, România replonjează în lumea personajelor politice de tip ceaușist. Ideolog al economiei politice socialiste, și nu expert al economiei capitaliste, a fost domnul Radu Vasile înainte și după 1989. Militant de aparat național-țărănist, el s-a detașat de colegii săi de partid nu doar prin lipsa unei înzestrări morale de tip ericoid - în definitiv, nu toată lumea a făcut închisoare politică, și, pe de altă parte, carnetul de membru al AFDPR nu e garanția competenței capitaliste -, ci prin câteva trăsături anticonvenționale: un fel de locvacitate, pe teme date sau liber-alese, care i-a trădat repede inteligența medie și apetitul spre banalitate.

EMIL HUREZEANU

**La vremuri vechi
noi, omul nou**

Volatilitatea principiilor și convingerilor l-a făcut imediat simpatic în tabăra neocomunistă. Un fel de a fi șuetar, hitru, superficial, tranzacțional, deci flexibil chiar și, atunci cînd e necesar, „băiat bun, chiar dacă-i țărănist”, cum mi-a spus în urmă cu cîteva ani un deputat PUNR din Cluj - un om ținînd așadar de lumea politică și publică a ceaușismului și neo-ceaușismului, mai mult decît de cea a liberalismului.

O vitează în a fi pe placul tuturor, dar și precipitarea păguboasă cu care și-a pregătit în atîtea rînduri lansarea în posturi înalte, suficiența cu care emite clișee semidoct în chiar talk-show-urile pe care acum le pune la index pentru miniștrii săi, o anume reacție mult prea satisfăcută la elogiul ad-hoc mult prea cusute cu ață

albă asigură noului prim-ministru al României un portret psiho-moral foarte reprezentativ, de fapt, pentru majoritatea românilor.

Domnul Radu Vasile pare însă energic și-l bănuiesc capabil chiar de brutalitate conceptuală în interesul său și al cauzei. El acceptă și transmite idei proprii lumii lui Ion Iliescu, Adrian Năstase, Vasile Văcaru, Petre Roman sau Traian Băsescu, acești argonauți ceaușizați în căutarea linii de aur a capitalismului personal înainte de a fi obștesc. Această familiaritate cu mediul predominant al tranziției este un atu pentru un prim-ministru pus pe fapte mari.

Acestea fiind spuse, e foarte posibil ca noul prim-ministru să fie, tocmai din motivele arătate mai sus, mai eficient și mai rapid în munca de asanare postsocialistă. Lipsa de complexe aplombul, capacitatea distributivă a țintirii practice, simțul preurban al acomodarilor și familiaritatea cumetrească pot deveni calitățile utile ale unui administrator public în România de azi.

Criza continuă, stabilitatea guvernamentală e în curs de consolidare, iar nevoia de schimbări profunde în România cere calități excepționale din partea oamenilor publici. Domnul Vasile se bucură, deocamdată, dacă nu de prezența competenței, cum ipocrit și exagerat l-a identificat un editorial al *Adevărului*, cel puțin de prezența de nevinovăție a debutantului. Merită încredere și atenție, desigur, alături de cele mai bune urări de succes.

AC părăsește Convenția

Comitetul Național de Coordonare al Alianței Civice, în baza mandatului conferit de Congresul din 29-30 noiembrie 1997, a hotărît autosuspendarea Alianței Civice din Convenția Democrată Română, al cărui membru fondator este din decembrie 1991.

Biroul de presă al Alianței Civice

„Dezordine?”

Citesc și mă cutremur. Este oare posibil ca un intelectual de talia lui Alex. Ștefănescu să debiteze asemenea enormități? E posibil, apoi, ca ele să apară în *România literară*, chiar dacă domnul Alex. Ștefănescu este redactorul-șef al revistei? „Deasupra” domniei sale, ca ierarhie administrativă, se află domnia Nicolae Manolescu, director, și Gabriel Dimisianu, director-adjunct, amândoi intelectuali de vîrf ai României de astăzi și net atașați ideilor europene de democrație, pluralism și toleranță. Oare nu s-au gândit sau n-au putut să-l convingă pe colegul lor să renunțe la publicarea respectivului articol în *România literară*, sfătindu-l, eventual, să se adreseze *României Mari* sau alte publicații cu orientare asemănătoare?

Nu știu ce să cred despre asemenea afirmații: 1. „Din punctul meu de vedere, în România, alfa vremea cît limba oficială este limba română, ar trebui ca în învățămîntul de stat de toate gradele și în toate județele să se predea exclusiv în limba română toate disciplinele prevăzute în programa școlară. Dacă unele minorități etnice vor să-și înființeze, pe cheltuiala lor, și școli în limba maternă, trebuie, bineînțeles, lăsate s-o facă, în conformitate cu un principiu mai general al toleranței. Statul însă nu poate să încurajeze (să susțină, să finanțeze etc.), ci doar să îngăduie asemenea inițiative”. 2. „De ce să-i scutim pe maghiarii noștri de îndeplinirea unei obligații cetățenești? De ce să le menajăm comoditatea, în dauna unor interese ale colectivității (din care fac și ei parte)? Credeți că li se zdruncină echilibrul psihic dacă învață o limbă în plus? Cine iubește (și ei, după cum declară, își iubesc limba maternă) poate să mai facă și un sacrificiu ca să-și manifeste dragostea. Să învețe limba română din obligație și limba maghiară din dragoste! Nu-i oprește nimeni!”. 3. „Oricum, în România, nu fermitatea este în exces în momentul de față. Marea problemă, la noi, o constituie, dimpotrivă, nesupunerea a alarmant de mulți cetățeni – sub cele mai diferite pretexte, inclusiv sub pretextul păstrării identității cultural-etnice – față de cele mai elementare imperative ale vieții într-o colectivitate. În ceea ce mă privește – probabil și datorită înaintării în vîrstă – am ajuns să nu mai simt nici o milă față de oamenii (fie ei români, maghiari, germani sau de alte naționalități!) care trebuie să facă «sacrificii» pentru a respecta o convenție. Iar lamentațiile lor mai mult mă enervează, decît mă înduioșează”. 4. „Debandada din România poate să-i încinte pe un comentator neimplicat, ca o formă pitorească de păstrare a... identității culturale a fiecărui individ, dar consecințele ei sînt sumbre și inacceptabile, din perspectiva cuiva cu simțul răspunderii. Din cauza «libertăților» pe care și le permit cu ușurință tot felul de indivizi și grupuri, se reduc posibilitățile de coordonare și reglare a activității întregii societăți, se muncește prost și ireponsabil, se împart încorect bunurile materiale, se pune în primejdie, pînă la urmă, însăși integritatea fizică a fiecăruia dintre noi”.

Citatele de mai sus au fost reproduce din articolul „Dezordinea”, semnat de Alex. Ștefănescu în *România literară* din 21-27 ianuarie 1998, ca „scrisoare deschisă domnului Gabriel Andreescu”.
Ce se poate spune despre asemenea idei (politice, sociale, morale), despre asemenea propuneri de organizare socială? Un articol ca acel semnat de Alex. Ștefănescu merită o dezbateră punctuală, de detaliu, o anume orientare axiologică, în materie de politică, pe care o promovează tot mai puțin intelc-

tuali de la noi, printre ei aflîndu-se adesea elite de talia lui Alex. Ștefănescu.

1. Instrucția școlară în limba maternă nu este un cadou pe care statul îl poate acorda sau refuza, după bunul plac, minorităților etnice de pe teritoriul său. Această instrucție este un drept al minorităților, statuat prin convenții și tratate internaționale la care România este parte, precum și prin Hotărîrea Adunării Naționale din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia. Firește, putem ignora aceste angajamente solemne, luate în fața întregii lumi, așa cum a încercat să facă N. Ceaușescu și cum propun astăzi extremiștii, dar atunci să nu ne mirăm dacă organismele internaționale care veghează la respectarea drepturilor omului ne arată cu degetul și refuză să ne considere „de-ai lor”. De fapt, cei care susțin necesitatea statului monolitic nici nu vor să se integreze comunității statelor civilizate ale Europei.

2. Învățămîntul, de toate gradele, este susținut din contribuția tuturor cetățenilor, deci și a cetățenilor români de naționalitate maghiară. Atunci de ce ei să nu aibă drept la școli în limba lor maternă? De ce să plătească încă o dată pentru propria instrucție școlară? Și cînd să învețe în școlile înființate de ei (înființate de cine? De UDMR? Căci cetățenii români de naționalitate maghiară n-au o administrație proprie. Și nici nu trebuie s-o aibă!). Primele 8 clase constituie în România învățămînt obligatoriu. Crede Alex. Ștefănescu că, după 5-6 ore de învățămînt în limba română, elevii care doresc să învețe și în maghiară pot frecventa alte 5-6 ore la școala în limba maternă? Mergînd pe raționamentele autorului „Dezordinii”, totul devine absurd.

3. Consideră domnul Alex. Ștefănescu că-și poate permite statul român, în pragul mileniului trei, să fie înființat mai opritiv în materie de drepturi pentru minorități decît imperiul austro-ungar de acum un secol? Căci, pînă la șicanele contelui Aponyi, învățămîntul în limba română (alîta cit era pe acea vreme) se desfășura normal. Un Coșbuc sau un Blaga nu învățat în licee românești (la Năsăud și, respectiv, Brașov), iar Goga și-a luat licența în filologie română la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta.

4. De cînd a învățat în limba oficială a statului este o obligație cetățenească? Și de ce, într-un stat democratic, trebuie să vorbim numai de obligații? Drepturi nu există? E împede pentru oricine că a învățat limba de stat, limba majorității, este un lucru firesc și absolut necesar pentru cine dorește să se integreze în marea comunitate a țării și să fie promovată în posturi publice. Și, de altfel, așa se și întimplă. Are a-i reproșa ceva domnul Alex. Ștefănescu senatorului György Frunda sau ministrului Akos Birtalan în privința cunoașterii limbii române? Că există persoane de naționalitate maghiară, mai ales în județele Covasna și Harghita și mai ales oameni în vîrstă, care vorbesc stîlcit românește sau pur și simplu nu cunosc limba română este adevărat. Dar de ce l-ar frămînta asta pe un român din Călărași? E în dezavantajul respectivelor cetățean necunoașterea limbii de stat, și nu al nostru, al celorlalți. Și-apoi am să-i mai spun ceva domnului Alex. Ștefănescu. Bunicii mei, moți, aveau în 1918 în jur de 50 de ani (mai exact 52 de ani bunicul, 47 de ani bunica). S-au născut și au trăit pînă la respectiva vîrstă în imperiul austro-ungar, adică sub jurisdicție și administrație ungurească. După mărturie că nici bunica și nici bunicul (ca, de altfel, toți moții cu puțină știință de carte și neumblați prin lume) nu cunoșteau o iotă din limba maghiară, singura limbă pe care au vorbit-o toată viața (inclusiv cu autoritățile statului maghiar) a fost cea maternă, adică româna.

5. Părăsind terenul relațiilor interetnice, intru inevitabil în zone și mai dezolante. Căci, ceea ce propune domnul

Alex. Ștefănescu pentru România de mine este un imens lagăr, o cazarmă sau un penitenciar extins la dimensiunile întregii țări. Întristător! Aproape incredibil că așa ceva poate propune un intelectual de talia lui Alex. Ștefănescu. Prin natura ocupației mele din ultima vreme, particip frecvent la reuniuni internaționale consacrate apărării drepturilor omului, promovării toleranței interetnice și interconfesionale, făuririi unei culturi a păcii și bune înțelegeri. Cît de departe sînt acele dezbateri de ceea ce susține a fi adecvat României Alex. Ștefănescu! Și cît de contraproductive sînt provocările de acest gen într-o cultură care abia s-a eliberat din tenebrele totalitarismului, aspirînd să pășească, liberă, alături de marile culturi ale Europei și ale lumii!

Victor Iancu,
secretar general la Comisia
Națională a României pentru
UNESCO
martie 1998

foarte mirați însă că greco-catolicii, după opt ani de stat în frig, ploaie sau arșiță, nu s-au putut abține să nu intre în biserica lor, atunci cînd au fost în posesia tuturor formelor legale.

Impresia noastră este că s-a încercat ca prin mass-media să se transforme un incident neplăcut (și regretabil) într-un conflict. Considerăm aceasta o abatere gravă de la deontologia profesională (dacă nu a fost o manipulare intenționată a opiniei publice, ceea ce ar fi și mai grav). Din acest motiv, am decis să adresăm protestul nostru organizațiilor profesioniștilor din mass-media, deci, implicit, dumneavoastră.

Dr. ing. Laurențiu-Horia Moisin
Președintele Asociației Generale
a Românilor Uniți Greco-Catolici
(AGRU)
București, 24 martie 1998

Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu,

Ați făcut un gest nobil publicînd „Scrisoarea deschisă” adresată domnului ministru Andrei Marga de cei trei studenți la filosofie plus cel de la drept. Ar fi fost bine ca această scrisoare să fi fost semnată de cît mai mulți dintre aceia care nu vor să înlocuiască dogma comunistă de care au scăpat cu una religioasă care să îi coabore în Evul Mediu.

A mai încerca acum, la sfîrșit de secol 20, cînd informația circula aproape cu viteza luminii, să impui dominația unei dogme religioase înseamnă să fii destul de ignorant și tupeist ca să sfidezi libertatea spiritului și dreptul semenilor tăi la alteritate.

Sînt total de partea petiționarilor și ar fi bine ca „22”, chiar dacă nu a putea publica toate reacțiile la această „Scrisoare...”, să publice toate numele celor care vor exprima asemenea reacții, pentru ca promotorii ignoranței să știe că acțiunea lor ofensează conștiințele nepervertite și că este privită cu tot disprețul ce se cuvine unor asemenea anacronisme. De ce cred ei că privirea colegilor lor trebuie agreată de imagini inacceptabile acestora?

Dacă o biserică își poate afla rostul în incinta unui seminar teologic sau facultăți teologice, ce rațiuni ar avea o asemenea așezămînt în incinta unor facultăți care au ca scop iluminarea spiritului și eliberarea lui de orice prejudecăți?

Trebuie să înțeleagă și cei mai puțin dotați că oamenii din 1998 nu mai „înghiț” idei și acțiuni care cu 60-70 de ani în urmă puteau fi chiar „delicatese”.

Cu toată considerația,

Ing. Dumitru Rizoica
București, 25 martie 1998

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosti detinuti politici si veterani de război:

- Numai **12.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere **38%**);
- Numai **9.500 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere **51%**).

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **15.000 lei** pe 3 luni (reducere **23%**), cu expediere la domiciliu;
- **12.000 lei** pe 3 luni (reducere **38%**), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespuuzătoare, pe adresa:
**Revista „22”,
cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.**
Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:
**Revista „22”,
Calea Victoriei 120, sector 1, București,** cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

ANDREI CORNEA

Radu Vasile – sau varianta „prin învăluire“

Ironia soartei a făcut să fie bun și acceptabil acum ceea ce în urmă cu un an și jumătate era considerat nesatisfăcător și respins: mă refer, firește, la senatorul Radu Vasile, desemnat acum de către PNȚCD și apoi de către președintele Constantinescu prim-ministru și însărcinat să formeze un nou cabinet.

Mai mult, alegerea lui Victor Ciorbea din 1996 fusese determinată tocmai de dorința țărăniștilor, dar și a președintelui de a opta pentru o altă persoană decât bine cunoscutul senator. Acesta – dacă vă mai amintiți – era varianta „rea“, ce fusese luată în calcul între cele două tururi de scrutin în ipoteza pierderii alegerilor prezidențiale de către CDR și a necesității de a „coabita“ cu un Ion Iliescu reales președinte. Și, de loc întâmplător din acest punct de vedere, desemnarea noului prim-ministru a fost acum salutăată cu destulă cordialitate chiar de Ion Iliescu.

De fapt, domnul Vasile a avut mereu o identitate politică incertă, ceea ce, fiind o vreme un dezavantaj, a devenit acum principalul său atu. Pe vremea guvernării Văcăroiu, senatorul Vasile exprima, nu o dată, opinii economice asemănătoare cu cele ale puterii de atunci. Devenit secretar general al PNȚCD, domnul Vasile a ajuns imediat după alegeri unul dintre preferații mass-media și s-a impus drept unul dintre criticii „dinăuntru“ cei mai constanți ai guvernării Ciorbea, atât în materie de politici economice, dar și în alte chestiuni, cum ar fi cele privitoare la minorități. Unii ar spune că aceste critici – ce au culminat cu documentul de la Brașov – au fost întemeiate. Alții, însă, ar susține că tocmai asemenea critici constante, venite chiar din rândurile partidului majoritar și de la o personalitate cu influența politică a domnului Radu Vasile, au contribuit și ele la dezagregarea cabinetului Ciorbea.

În mod evident, domnul Vasile este departe de a fi un intransigent. Nici una dintre marile preocupări țărăniște – restituirea proprietăților, ori dosarele Securității –, nu-l obsedează. Din acest punct de vedere, are toate șansele să colaboreze mai bine cu PD decât a putut-o face domnul Ciorbea. Dar Radu Vasile nu este nici un reformist cu orice preț; mi se pare puțin probabil că va imprima reforme economice și administrative un ritm prea rapid. Pe scurt, domnul Vasile pare a fi omul compromisurilor, adus la putere într-un moment de cumpănă; va face compromisuri cu partidele politice, cu diferitele lobby-uri economice, cu președintele, cu sindicatele, cu bisericile. Fiind abil și cu experiență parlamentară, va fi mai pe placul parlamentului decât fostul prim-ministru. Datorită propriei sale influențe în PNȚCD, va dispune de o putere politică personală semnificativă, ceea ce îl va ajuta să obțină din partea liderilor politici un spațiu de manevră mai însemnat.

Dacă va ști să-și formeze cabinetul din oameni competenți și energici (păstrând ce-i de păstrat din cabinetul Ciorbea) și-și va lua consilierii de calitate, de al căror sfat va ține seama, domnul Vasile are șansa de a fi un bun prim-ministru și de a conduce un guvern eficient. (Deocamdată, prim-ministrul desemnat a simțit doar nevoia să se sfătuiască cu Dumnezeu, prin intermediul patriarhului Teoctist!)

Unde domnul Ciorbea nu a reușit printr-un fel de asalt frontal asupra redutelor antireformismului românesc, poate că domnul Vasile va reuși printr-o operațiune de învăluire prin flancuri. Riscul este ca nu cumva, în decursul acțiunii devenită prea din cale-afară de abilă, și el, și noi odată cu el să uităm scopul pentru care aceasta a fost începută.

Radu Vasile, noul prim-ministru

Pe 2 aprilie, președintele Emil Constantinescu l-a desemnat oficial ca prim-ministru pe Radu Vasile, secretarul general al PNȚCD. Cu o zi înainte, el fusese nominalizat pentru această funcție de conducere a partidului. În Consiliul de Conducere al PNȚCD, Radu Vasile a primit 42 de voturi, în timp ce contracandidații săi, Mircea Ciomara (ministru Industrialilor) și Sorin Dimitriu (președintele FPS), au primit 14 și, respectiv, 11 voturi. Conform art. 102 din Constituție, noul prim-ministru are însărcinarea de a alcătui lista noului cabinet și de a realiza programul de guvernare până cel târziu la 15 aprilie (dată „mită“ până la care va trebui să ceară Parlamentului un vot de încredere). Dacă în acest răstimp noul prim-ministru nu se va achita de aceste obligații, el va trebui să decline în fața președintelui Emil Constantinescu mandatul încredințat.

Solana la București

Pe 1 aprilie a sosit la București, într-o vizită de lucru, Javier Solana, secretarul general al NATO. Pe 2 aprilie, Javier Solana s-a întâlnit cu președintele Emil Constantinescu, cu ministrul de Externe, Andrei Pleșu, cu ministrul Apărării, Constantin Duda Ionescu, și cu alte oficialități române. „Vă asigur că va exista al doilea val pentru aderarea la NATO și că extinderea va fi cu siguranță în 1999, când la reuniunea de la Washington se vor evalua noii candidați“, a declarat secretarul general al NATO în conferința de presă ținută în comun cu președintele Constantinescu. El a adăugat că „eforturile remarcabile pe care România le-a depus pentru realizarea climatului de stabilitate și pace în Bosnia nu vor fi uitate niciodată (...) NATO consideră că România are un rol important de jucat, ca factor de stabilitate în zonă“, dar a apreciat că participarea României la operațiunile de menținere a păcii în Kosovo „nu va grăbi intrarea țării în NATO“. În cadrul discuțiilor purtate cu oficialitățile române, au fost abordate subiecte precum: relațiile țării noastre cu vecinii, poziția României față de criza din țările fostei Iugoslavii, dezvoltarea cooperării regionale, accentuarea rolului României ca factor de stabilitate în regiune, poziția României față de activitatea Consiliului Parteneriatului euro-atlantic, situația reformei și situația politică internă. Aprecind că actuala criză politică nu a stîrbit șansele României de aderare la alianță, Solana a spus: „Nu aș dramatiza schimbarea guvernului român“.

SERBAN ORESCU

Ce șanse are noul guvern?

Propunându-l pe domnul Radu Vasile ca prim-ministru, Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat a dat – se poate spune – o îndoielnică lecție de disciplină membrilor săi. Această numire poate fi interpretată ca o primă de încurajare pentru actul de indisciplină patronat de domnul Vasile, pe care l-a constituit așa-zisul Grup de la Brașov și cererea de schimbare a premierului Ciorbea. Cu totul altfel reacționase conducerea PNȚCD cînd domnul Constantin Ticu Dumitrescu reclamase partidului să fie consecvent cu sine însuși și să pună capăt tergiversării la legiferarea accesului la dosarele fostei Securități; pentru această „culpă“ domnul Dumitrescu fusese suspendat din partid pe un an.

Rățiunea nominalizării domnului Vasile ca premier este neclară și din alt motiv. Domnia sa este profesor de istoria doctrinelor economice la Academia de Studii Economice – o disciplină care pune accentul pe istoria economică și nu pe economia propriu-zisă; în plus, se știe ce a însemnat istoria economică sub regimul comunist, marxism pur.

În perioada în care a fost vicepreședinte al Senatului, din partea PNȚCD (1994-’96), în timpul guvernului Văcăroiu, n-au lipsit speculațiile negative privind fidelitatea domnului Vasile față de partidul cărui îi aparținea. Cert este că, în calitatea sa de vicepreședinte al Senatului, domnul Vasile a admis, contrar art. 75 din Constituție, rediscutarea unei modificări a Codului penal, respinsă de două ori de Camera, dar imperios cerută de Guvern; modificările erau combătute de foști opozitei din motive principiale fiindcă prevedeau pentru ziaristi pedepse majorate. Nu a fost singurul caz în care domnul Vasile a favorizat PDSR-ul, ceea ce i-a creat în partidul său o presă defavorabilă. Asemenea acțiuni au determinat PNȚCD să nu-l propună ca prim-ministru în noiembrie 1996, deși părea destinat acestui post prin funcția sa de secretar general.

Întă că acum domnul Vasile revine și încă în mare formă, iar trecutul pare să fi fost dat uitării. Mai mult decât atât, se pretinde noului prim-ministru să dea dovadă de autoritatea care a lipsit fostului premier. Va avea el partidul în spatele său?

Îndoielnic mai este că domnul Vasile va fi mai operativ decât predecesorul său, de vreme ce activitatea guvernului va fi grevată de aceleași dificultăți de formare a consensului. Între

timp, pretențiile Partidului Democrat au crescut în privința ministerelor, cit și a programului. PD reclamă acum importantul Secretariat General al Guvernului (guvernul Ciorbea n-a avut îndemînarea să facă din acest secretariat, ca în Occident, un organ pur birocratic al guvernului și i-a menținut atribuțiile de coordonare a administrației locale după modelul comunist: e ceea ce îl face atât de dorit de PD, avînd în vedere alegerile anticipate). E îndoielnic că PNȚCD îl va ceda. După cum, PD reclamă a număr sporit de ministere-cheie, inclusiv ministere exclusive ale acestui partid – prin abateri de la regula democratică a algoritmului. A ceda asupra acestor puncte, a ceda sub raportul restituirii *in integrum*, în privința Legii accesului la dosare echivalează cu acceptarea unui dictat, cu alegeri pierdute. Este explicabilă deci oferta PNȚCD de a sprijini un guvern minoritar din care nu va face parte.

Odată format guvernul, dificultățile nu vor scădea. Va reuși PNȚCD să-și păstreze unitatea, în ciuda unor traumatisme de anticipat și cu un prim-ministru predispus să joace cartea proprie?

Alt factor de instabilitate este reprezentat de economie. Care sînt, în linii mari, concepțiile noului prim-ministru?

Domnul Radu Vasile acorda la 23 septembrie 1997 un lung interviu ziarului *România liberă* cu privire la concepțiile sale economice – diferite de ale guvernului Ciorbea și de ale Fondului Monetar Internațional. Domnia sa vedea soluția într-o politică fiscală stimulatorie (ceea ce duce inevitabil la inflație, precizăm noi). Am căutat în detaliu interviul al actualului prim-ministru și alte concepții proprii. Nu am găsit. Să fie pentru că domnul Vasile nu avea conturate răspunsuri la problemele ridicate de privatizare, restructurare, stabilizarea monetară? Oricum, afirmația că rezultatele programelor FMI nu sînt incurajatoare nu convinge, avînd în vedere că aceste programe au ajutat enorm țărilor postcomuniste să se redreseze printr-o creștere sănătoasă.

Venirea la cîrmă a guvernului Radu Vasile înseamnă noi negocieri cu FMI; aceasta poate fi spre binele economiei naționale, care se simte în prezent încorsetată de un acord cu FMI devenit greu de aplicat, dar nu din pricina FMI, ci a felului în care au fost tergiversate la noi reformele.

Precizare

Revista „22“ a publicat în numărul 13/31 martie 1998, la pagina 10, un calup publicitar al editurii Antet, conținînd reclama cărții *Hezbollah. Născuți cu răzburarea-n singe*, de Hala Jaber.

Deoarece reclamele editurilor sosesc gata tehnoredactate, redacția nu a citit conținutul acestui calup publicitar, încredințîndu-l astfel tiparului. Avînd în vedere principiile revistei, promovate încă de la primul număr, respingem acest tip de publicitate, fie și plătită. Lucrări precum cea menționată incită la violență, încurajînd mișcările extremiste, denunțate și de către Constituția României, conform art. 30 paragraf 7. Ne asumăm vina de a nu fi citit în prealabil reclama. Menționăm că, în urma acestui fapt, revista „22“ a reziliat contractul cu editura Antet.

„22“

GABRIEL ANDREESCU

Mesajul ÎPS Bartolomeu Anania

Tema schimbării Guvernului, a distanțării PNL, a disidenței din PNTCD, a scandalului din Germania sint, desigur, capabile să alunge în uitare evenimentul, totuși, excepțional, al procesiunii organizate vineri 20 martie, de ÎPS Bartolomeu Anania, arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. 2.500 de preoți ortodocși, seminaristi și studenți au parcurs traseul în tăcere, de la Catedrala Arhiepiscopală, prin Piața Unirii și prin fața bisericii „Schimbarea la Față”, reîntorcându-se la locul de pornire, în Piața Avram Iancu. S-au alăturat ÎPS Bartolomeu Anania, PS Ioan Mihăilescu de Oradea, PS Andrei de Alba Iulia, PS Ioan de Harghita și Covasna, episcopul Iustinian Maramureșanul, episcopul vicar patriarhal Vicențiu Ploieșteanu, vicarul Mitropoliei Visarion Rășinăreanu.

Este interesant că o mare parte a presei a prezentat procesiunea sub titlul „Dreptcredinșii s-au rugat pentru sufletele vrăjmașilor neamului românesc”. Este superfluu să remarc că nu acesta era scopul manifestării, ci transmiterea unui mesaj de fermitate de către Biserica Ortodoxă din Transilvania. Substanța acestui mesaj, iată ce voi încerca să desprind în continuare.

„Marșul tăcerii” s-a desfășurat exact la o săptămână, în același interval orar cu incidentele generate de preluarea de către greco-catolici a bisericii „Schimbarea la Față”. Procesiunea a fost deci una de protest față de tratarea contenciosului dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-Catolică prin intermediul instituțiilor statului de drept. Înapoia preotului care deschidea procesiunea, ducând pe umeri Sfânta Cruce, mergea un tânăr îmbrăcat în costum tradițional specific zonei Munților Apuseni. El purta drapelul tricolor simbolizând că Biserica Ortodoxă este Biserica Neamului, adevărata Biserică Românească. Cuvântul ÎPS Bartolomeu, cu care s-a sfârșit procesiunea, reia insistent această temă. El vorbește despre „dezbinarea unității de conștiință a neamului românesc și, în special, a celui din Transilvania”, urmînd unei dezbinări și „mai mari, adică cea veche, vindecată în bună parte prin preoșimea și poporul nostru”. Este vorba, evident, de „Unirea cu Roma” a unei părți a populației Transilvaniei „vindecată... în parte” prin revenirea la Ortodoxie a greco-catolicilor prizoniți

de regimul comunist. „În ultima vreme, valuri de vrăjmași se ridică împotriva Bisericii Ortodoxe Române, și, printr-însa, împotriva neamului românesc”, insistă Bartolomeu Anania, pentru a marca mesajul său: „ortodox egal român” – „greco-catolic sau de altă credință egal străin”.

A doua temă a „Cuvîntului duhovnicesc”: „valurile de vrăjmași” care amenință Biserica Ortodoxă și, în consecință, neamul românesc. El cere lui Dumnezeu ca ruga „să-i imblinzescă și să-i facă buni (...) să-i dezarmeze de toată viclenia și de răutatea lor” pe acești vrăjmași. Iată, reluată cu intensitate vechea marotă a străinului, a „diferitului” ca fiindă neimblinzită, vicleană, rea și, cum adaugă „Cuvîntul” mai departe, sălbatică și violentă, ale cărei instrumente sînt pumnul și bita.

În sfîrșit, a treia temă și mesajul de fond, necesitatea împotrivrării ferme la orice imixtiune externă în viața Bisericii Ortodoxe (și deci a neamului românesc) – care ar repeta, spre exemplu, episodul retrocedării bisericii „Schimbarea la Față”. Afirmînd: „Încă nu avem război între noi, dar avem dezbinare”, ÎPS Bartolomeu ne dă să înțelegem, desigur, că Biserica Ortodoxă se pregătește de (ori pregătește) un război. Cînd declară „(...) pumnului sau bitei îi vom opune crucea, dar e bine să se știe că, de azi, crucea noastră va fi fermă”, înaltul ierarh ne anunță că Biserica Neamului nu va mai accepta episoade ca cel din 13 martie. Ce poate fi mai expresiv pentru un profesionist al discursului despre lubire decît o frază de genul: „Îi invit să nu profite de smerenia ortodoxă.” (...) atunci cînd e vorba de a apăra demnitatea adevărului lui Dumnezeu, stăm cu Crucea sus, cu fruntea sus și în picioare.”

Nu cred că s-ar mai putea adăuga ceva esențial, acum și în perspectivă, la mesajul Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Aceasta va lupta ca să fim (să rămînem) un neam ortodox, unde domnește unitatea de conștiință și nu statul de drept. A spune că Biserica Ortodoxă luptă pentru conștientizarea unei linii a lui Huntington, între noi și civilizația de la Apus, constituie totuși o eroare. Eroare, întrucît, după politologul american, linia ar urma arcul Carpatic, plîsînd Transilvania într-un spațiu de altă natură decît spațiul Răsăritean apărut de ÎPS Bartolomeu Anania.

N.C. MUNTEANU

Complicitatea victimelor cu ticăloșii

De aproape nouă ani, problema accesului la dosarele Securității revine periodic în actualitate. O actualitate jalonată de incidente „neplăcute”, cum a fost scandalul de la Berevoești, rămas fără urmări, de vreme ce nici azi, după opt ani, nu sînt cunoscute rezultatele anchetei promise atunci, de aparițiile sporadice ale așa-ziselor „cărți albe” ale Securității, unde au fost făcute publice numeroase interese din dosare, fără acordul celor interesați, de dezvăluiri ale presei care adulmecă scandalul, publicînd documente, nu întotdeauna neinteresate, obținute pe căi niciodată dezvăluite. Au fost și cazuri „interesate” de documente, autentice sau fabricate, date publicității cu scopul de a discredită adversari politici sau foști tovarăși de drum care au schimbat tabăra sau au luat-o pe căi greșite. Operațiune de intoxicare politică, bine cusută cu ață albă, explicată prin dispariția unor dosare la revoluție, vreo 200.000 la număr. Există și un caz mai special, de dosar dat publicității chiar de cel interesat, pentru a trage preșul de sub picioarele celor care încercau să-l șantajeze tocmai cu dezvăluirea, cazul Virgil Măgureanu.

Problema accesului la dosarele Securității a fost și obiect de dispută politică. În parlament s-au semnalat fel de fel de inițiative legislative, în comisiile specializate au avut loc nesfîrșite discuții și nenumărate audieri, toate rămase fără urmări. Politizată fiind, problema accesului la dosarele Securității a devenit și sursă de capital electoral. La ultimele alegeri, partidele și oamenii actualei puteri au promis alegătorilor că vor face lumină în problema Securității, că-i vor deconspira abuzurile săvîrșite în calitate de poliție morală a unei țări și a unui popor.

De la alegeri a trecut mai mult de un an, peste această promisiune electorală, ca și peste altele, s-a așternut colbul uitării, tăcerea vinovată. Sigur, ne confruntăm acum cu alte probleme, altele ne sînt prioritățile, însă onorarea unei promisiuni electorale cum e accesul la dosarele Securității n-ar fi costat nimic sau ar fi costat extrem de puțin. Dacă accesul la dosarele Securității a avut adversari înverșunați în mai toți emanații revoluției, lucru firesc, între ei aflîndu-se destui emanați și ai Securității, instituția trebuia pusă la adăpost, iar oamenii ei protejați, în destule cazuri au fost și reciclați, și reciclați sînt și astăzi, ati-

tudinea ostilă a unora dintre oamenii noii puteri este greu de acceptat cu măsura curentă a înțelegerii. Cu atît mai mult, cu cît mulți dintre ei au fost și victimele Securității. Legea privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității, propusă de senatorul Constantin Ticu Dumitrescu, și care prevede doar deconspirarea informatorilor care, prin alegere sau numire, ocupă demnități de stat, a stîrnit discuții aprinse și adversități dintre cele mai deplasate. Deși avizat de Comisia Juridică, proiectul a fost pus la păstrare. Sau la fezandat. Acolo se află pînă în ziua de astăzi.

Actuala conducere a SRI, ca de altfel și fosta, și-au arătat disponibilitatea să cedeze cei 25 de kilometri de arhivă, cît măsoară documentele fostei Securități, de îndată ce va exista un cadru legal pentru preluarea lor. Dar dacă pe vremea fostei conduceri a SRI accesul la arhive a fost îngăduit unor istorici care cercetează trecutul Securității, acces limitat la cîteva categorii de documente, dacă ne-am putut face o idee despre ceea ce se fabrica în laboratoarele colute ale Securității, grație cărților albe, sub actuala conducere a SRI tăcerea s-a așternut ca o lespede de piatră. Cu excepția anunțului că dosarele informatorilor membri de partid au fost distruse. Să le fie de bine, însă ei n-ar trebui să-și culce urechea pe perna virginității refăcute. Vor fi fost distruse dosarele, e mai puțin probabil că au fost distruse și evidențele... scoaterii lor din evidențe, dacă dorim să se știe cine a pacizat cu diavolul. Și mai sînt și arhivele PCR, încă aflate sub pecetea tainei. Oricum, problema noastră nu e starea de spirit sau moralitatea foștilor membri de partid, îi cam știm, toți o apă și-un pămînt, mai toți niște ticăloși.

Argumentul temporizării, faimosul „acuma nu e momentul”, ca și cel care susține că accesul la dosare ar stîrni convulsii sociale sau vendete, sînt numai bune de adormit copiii și vigilențele ajunse la mîntea copiilor. Sau de ocrotit conștiințele vinovate! În Germania, Polonia, Cehia, Ungaria, chiar și în Bulgaria, există și funcționează legi ale accesului la dosarele Securității, fără să se semnaleze nici convulsii sociale, nici vendete.

Accesul fiecăruia la dosarul personal întocmit de Securitate s-ar putea face și acum, în cadrul legal existent, fără să se încalce *Legea de organizare și funcționare a SRI*, care protejează doar documentele care privesc siguranța națională. Nu cred că ascultarea telefoanelor, rapoartele de urmărire, note informative ale delatorilor plătiți, constrînși sau voluntari, intruziunile de tot felul în viața personală a individului au ceva de a face cu siguranța națională. Decît dacă ar fi vorba de același stat comunist, confundat cu același tip de regim comunist care a generat Securitatea și abuzurile ei. Însă regimul parcă, parcă s-a schimbat, în orice caz noi am votat schimbarea. E timpul ca schimbarea să se și vadă. Accesul la dosarele Securității ține doar de voința politică. Sau de complicitate. De complicitatea victimelor cu ticăloșii. Și a ticăloșilor cu colaboratorii lor.

NOUȚĂȚI ÎN LIBRĂRII

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

Regimul medical Scarsdale

Cum să slăbiți
9 kilograme în 14 zile

Cea mai populară cură de slăbire din lume: lipsită de riscuri, ușor de ținut și extraordinar de eficace.

— MARAMUREȘ —

The Wooden Architecture of Maramures

Album tipărit în Austria, cu peste 130 de fotografii realizate de DAN DINESCU. Text de ANA BĂRCĂ

Versione engleză de JAMES BROWN

Designer IOAN CUCIURCĂ. Editor ADINA KENERES

— HUMANITAS —

LANSARE : GHIDUL VIITORULUI STUDENT de DOINA JELA DESPOIS
joi 9 aprilie ora 14 • Liceul Lazăr din București • prezintă DAKMARA GEORGESCU

DAN PAVEL

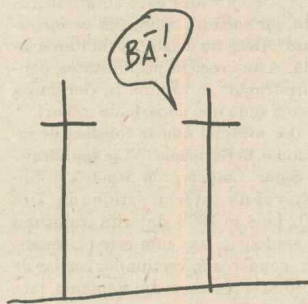
Ortodoxie, creștin-democrație și ecumenism

Opinia publică din țară noastră a fost distrasă de un eveniment destul de banal (într-o democrație liberală și în cadrul unei coaliții guvernamentale) – căderea cabinetului Ciurbea –, pentru a nu acorda destulă atenție fenomenului grav care se întâmpla în Transilvania, anume tensiunea dintre ortodocși și greco-catolici. Spre deosebire însă de ceea ce s-a întâmplat în martie 1990, la Tirgu-Mures, de această dată, aportul manipulatorilor și provocatorilor de conflicte a fost minim. Conflictul de la Cluj a fost unul neprovocat din afară, fiind rezultatul acumulării unor vechi tensiuni interconfesionale între românii transilvăneni. Esența acestui conflict vine din refuzul ierarhiei ecleziastice ortodoxe de a recunoaște faptul că s-a prăbușit comunismul și că este obligatoriu să reparăm cât mai mult din nedreptățile, crimele și jafurile comise de acesta. Situația actuală a greco-catolicismului din țara noastră este consecința decretelor staliniste de interzicere a cultului și de confiscare a averilor sale, dar mai ales a incompletitudinii acțiunii puterii iliesciene și constantinesciene de retrocedare a averilor și drepturilor ce li se cuvin celor nedreptățiți.

Desigur, pentru cei care au fost uciși, torturați, marginalizați și pentru urmașii acestora se mai pot face puține lucruri. Singura reparație posibilă este înlocuirea proprietăților confiscate de către comuniști, alături de celor individuale, cit și a celor colective, așa cum s-a întâmplat în toate țările care au fost acceptate deja în familia euro-atlantică (în special în Polonia, Ungaria și Republica Cehă). La noi, însă, este un puternic front conservator de tip comunist – de la PDSR și PD până la Biserica Ortodoxă Română, alcătuit din toți felii de beneficiari ai privilegiilor și actelor samavolnice ale stalinismului românesc – care din pricina unor interese meschine și a unor concepții imorale și antiliberale cu privire la proprietate și drepturile omului, se împotrivesc acțiunii de restituire în integritate. Restituirea integrală a proprietății este actul cel mai radical liberal prin care se definește identitatea politică democratică liberală a noilor regimuri, foste comuniste. Prin-o înșelătorie sofisticată – lansată de Ion Cristoiu – cei care vor restituirea proprietății au fost denumiți „talibani”. Trezind peste faptul că denumirea respectivă are o cu-

totul altă semnificație, adevărații „talibani” sînt cei care se împotrivesc principiului liberal al restituirii proprietății private individuale și colective.

Șansa ratată până acum de către PNȚCD este de a nu își fi luat în serios propria identitate, cea creștin-democrată, de a nu-și fi asumat responsabilitatea etică a problemelor care decurg din aderența la o generoasă doctrină, ce îmbină câteva principii biblice, cu necesitatea de a răspunde unor provocări pragmatice contemporane. În țările democrat-liberale occidentale, creștin-democrația a fost puternică acolo unde, după cel de-al doilea război mondial, fostele țări naziste sau fasciste au simțit nevoia unei puternice compensații morale și religioase pentru abuzurile politice precedente.

Creștin-democrația a fost un curent care a reunit în plan laic energiile etice și spirituale ale catolicismului și protestantismelor, pentru a le acomoda în formule politice adecvate modernității. Faptul că un lider precum Corneliu Coposu a simțit nevoia înscriserii țărăniștilor în familia partidelor creștin-democrate a fost doar primul pas în încercarea de a îngrijii rănille mult mai grave și traumele lăsate în urmă de comunism. Pașii următori ar trebui să constea în încercarea de a acomoda în mod ecumenic ortodoxia, greco-catolicismul, protestantismele din țara noastră, pentru a găsi o formulă comună

– una creștină – de a răspunde la provocările și dilemele actuale, ale postcomunismului, dar mai ales ale modernității. Nimeni (dintre țărăniști sau dintre ortodocși și greco-catolici) nu s-a gândit până acum să conopească o doctrină creștin-democrată viabilă pentru această regiune estică a Europei Centrale, una care să dea răspunsuri coerente, din perspectivă creștină, la problemele practice ale tranziției la democrație, dar mai ales la problemele complicate ale revenirii la modernitate, după o *întîrziere silită*, provocată de comunism.

Este aberantă pretenția unei biserici sau a alteia de a pretinde că reprezintă interesele naționale. În primul rînd că esența revoluției religioase a evreului Christos a constat în aceea că a deschis ușa mintuirii către toate neamurile. La Judecata de Apoi, fiecare dintre noi va fi judecat în mod individual, iar nu pentru apartenența la un neam sau altul, la un trib sau clan, nici pentru apartenența la o biserică sau alta. Națiunea română cuprinde mai multe etnii și religii sau culte, și chiar atești. Nu este treaba bisericilor să se amestece în politică, și cu atât mai puțin în probleme legate de repararea greșelilor comise în timpul comunismului. Dacă vreuna din bisericile actuale ar fi reușit, precum Biserica Catolică în Polonia, să se împotrivescă în mod eroic comunismului, atunci ea ar fi avut dreptul să emită acum anumite pretenții. Dar, după cum mărturisea mitropolitul Plămădeală al Ardealului (într-un interviu pe care mi l-a acordat pentru primul număr al revistei „22” și pe care l-am republicat recent în volumul *Cine, ce și de ce? Interviuri despre politică și alte tabuuri*, la editura Polirom): „Nu am avut curajul să fim martiri”. Treaba bisericilor nu este să organizeze procesiuni asemănătoare defilărilor medievale ale Inchiiziției sau celor actuale ale Ku-Klux-Klan-ului, în care să denunțe „dușmanii neamului”, promovînd astfel ura interconfesională, sub masca hidoasă a iubirii creștine, ci să-i pregătească pe credincioși pentru Judecata de Apoi. Aceasta presupune – din perspectiva implicării în prezent – atenuarea acelor șocuri morale ale modernității care pot compromite mîntuirea individuală.

Creștin-democrația are niște imense resurse spirituale și pragmatice. Nu mai rămîne decît ca ea să le și folosească. În interesul public general, în interesul național. Altminteri, ea nu rămîne decît o denumire mimetică, fără legătură cu situația morală și politică dramatică în care trăim. Asumarea unei asemenea provocări ar însemna înfinat mai mult decît simpla câștigare a alegerilor și formarea unui guvern. Dacă nu este luată în serios, atunci ar fi mai potrivit renunțarea la denumirea improprie de creștin-democrație. Așteptăm reacții doctrinare.

Directorul SRI răspunde

Doamnei DOINA CORNEA și domnilor GABRIEL ANDREESCU, MIRCEA DINESCU, RADU FILIPESCU, LEONTIN IUHAS, DAN PETRESCU și DORIN TUDORAN

Stimată doamnă și stimați domni,

Appreciez că firească și de înțeles dorința dumneavoastră de a avea acces la propriile dosare de securitate, întocmite de aceasta din motive „pur politice”. Sînt absolut de acord cu dumneavoastră că acestea „rezumă istoria repressiunii în România ultimilor decenii” și că „descriu logica suspiciunii și delatării la care au fost supuși cetățenii acestei țări”, dar vă rog să țineți seama de faptul că Serviciul Român de Informații este o instituție nou creată după Revoluție, că nu are nici o legătură cu metodele și practicile vechii Securității și că este numai depozitarul vremelnice al arhivelor ce conțin dosarele respective. În această calitate, cadrul legal actual nu permite în mod explicit instituției noastre să dea curs numeroaselor cereri de acest fel ce-i sînt adresate. O posibilă derogare de la acesta ar putea constitui un precedent greu de acceptat, care ar fi posibil să compromită actualele eforturi de legiferare a acestei probleme. Serviciul Român de Informații, instituție a statului de drept, va aplica întocmai reglementările decise în Parlamentul țării și dorește o rezolvare rapidă și favorabilă a acestei delicate probleme.

În încheiere, vă mărturisesc că mă aflu în dilema de a alege între o cerere absolut îndreptățită a unor personalități a căror atitudine am admirat-o și pe care i-am stimat și îi stîmez și posibilitatea de a nu respecta prevederile legii care reglementează activitatea instituției pe care o conduc.

Cu speranța că veți înțelege opțiunea mea, vă rog să primiți expresia considerației mele,

COSTIN GEORGESCU

31 martie 1998

Cum am stat în ianuarie

Producția industrială a crescut nesemnificativ față de luna precedentă (+0,5%). Industria prelucrătoare a înregistrat o creștere de 2,7%. În schimb, industria extractivă și cea a energiei și-au continuat regresul: -5,4%, respectiv, -6,4%. Față de ianuarie 1997, producția industrială a scăzut cu 19,8%, iar defalcat pe ramuri: cu 20,6% cea extractivă, cu 19,8% cea prelucrătoare și cu 19,2% industria energiei.

Efectivele de animale au scăzut, în februarie 1998 față de aceeași lună a anului trecut, cu 11,2% la porcine, 8% la ovine și 6,2% la bovine. Această tendință s-a înregistrat în special în sectorul de stat (în medie, 30-35%), în cel particular ea fiind nesemnificativă, ba chiar înregistrîndu-se o creștere ușoară a efectivelor de porcine. Această situație a dus la întărirea ponderii sectorului zootehnic privat, care reprezintă acum 85,1%, față de 81,1% în februarie 1997.

Cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul a scăzut în termeni reali cu 10,5% față de decembrie 1997, în special datorită reducerii cu 22,6% a vânzărilor de produse alimentare și cu 30,6% la cele nealimentare din magazinele nespecializate. Aceste fluctuații se datorează creșterilor de vânzări ocazionale de sărbătorile de iarnă.

Balanța comerțului exterior s-a îmbunătățit pentru că exporturile au scăzut față de ianuarie 1997 cu 3,6%, iar importurile cu 13,4%. Au crescut exporturile către Republica Moldova, cu 63,2%, țările CEFTA, cu

62,4% și UE, cu 1,3%. În schimb, au scăzut exporturile către țările AELS (-35%), cele în curs de dezvoltare (-27,4%) și SUA (-19,1%).

Prețurile bunurilor de consum au fost, în februarie 1998 comparativ cu decembrie 1997, cu 12,4% mai mari (inflația a fost de 4,9% în ianuarie și 7,2% în februarie). Cea mai accentuată creștere de prețuri au avut-o serviciile (18,6%), urmate de produsele alimentare (12,5%).

Cîștigul salarial net, din punctul de vedere al puterii de cumpărare, a fost în februarie 1998 de 92,6% față de luna precedentă (datorită și efectuării unor plăți suplimentare în ianuarie) și de 54,8% față de octombrie 1990.

Cîștigurile medii nete în principalele activități ale economiei au fost (februarie 1998):

Total	878.620
Agricultură	604.834
Industrie	923.759
extractivă	1.395.948
- minieră	1.418.437
- petrol și gaze	1.371.017
*prelucrătoare	828.106
- alimentară	794.228
- textilă și produse textile	651.900
- pielărie și încălțăminte	615.122
- prelucrarea lemnului	674.707
- celuloză, hirtie și carton	833.341
- prelucrarea țîțeiului, cocsificarea	

cărbunelui și tratarea combustibilului nuclear	1.500.333
- chimică	1.002.074
- prelucrarea cauciucului și a maselor plastice	877.717
- alte produse nemetalice	851.313
- metalurgie	1.139.158
- construcții metalice și produse din metal	773.142
- mașini și echipamente	848.023
- echipamente electrice și optice	888.566
- mijloace de transport	973.086
- alte activități industriale	706.336

Energie electrică și termică, gaze și apă	1.499.993
Construcții	821.482
Transporturi	1.041.752
Poștă și telecomunicații	1.196.496
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	704.332
Hoteluri și restaurante	614.928
Activități financiare, bancare și de asigurări	2.221.128
Tranzacții imobiliare, închirieri, servicii prestate în special întreprinderilor	983.490
Administrație publică	940.078
Învățămînt	831.535
Sănătate și asistență	771.357

(Date furnizate de Comisia Națională de Statistică)

Incepînd cu acest număr, revista „22” propune cititorilor ei o serie de interviuri realizate cu noii ambasadori numiți în post în cursul anului 1997.

În politica germană, cuvîntul

interview cu TUDOR DUNCA, ambasadorul României în Germania,

Am fost foarte necăjită în momentul cînd, în ajunul Tîrgului de Carte de la Leipzig, s-a aflat că în Germania, într-o conferință de presă, s-a vorbit de un subiect, altminteri vechi – hoții de buzunare, rețelele care intră în Germania și acționează ilegal, chiar sub formă de mafie. Eu am întîlnit subiectul în Germania și acum 3 ani, scriind despre el în revista „22”. Momentul de acum, însă, a părut atît de bine așezat, ca să ne strice imaginea, încît unii au avut chiar impresia de scenariu. Vreau să vă întreb cînd ați aflat despre acest lucru, cum ați aflat și ce se știe la această oră?

Am aflat despre această problemă cînd eram în drum spre Leipzig, de la Bonn. Sigur că problema infractorilor români, de orice vîrstă, este un subiect fierbinte în Germania și, deci, ce s-a întîmplat nu este o surpriză totală. Aici trebuie să facem o distincție între fond și formă sau între fond și procedură. Faptul că poliția luptă împotriva acestor delincvenți, ca și împotriva tuturor delincvenților, indiferent de naționalitate, este un lucru, însă faptul că am aflat și eu, ca ambasador, din presă, despre posibila implicare a unor funcționari ai ambasadei noastre în aceste probleme, este un lucru grav. Mă întreb de ce autoritățile germane nu au procedat cum se obișnuiește, făcînd, în prealabil, o notificare ambasadei sau chiar Ministerului de Externe. E posibil să fi fost o inițiativă personală a celui procuror de la Köln (Eckbert Bulles – n.n.) care a făcut această conferință de presă. Deci, nu am acum elemente să judec.

Nu este, totuși, procedura firească. În mod normal, nu trebuia să primiți un anunț oficial?

Sigur că da. Trebuia să fim notificați oficial, prin Ministerul de Externe german, și putea să înceapă o anchetă. Noi sintem interesați să facem lumină în aceste lucruri foarte dăunătoare pentru imaginea României.

Infracționalitatea și imigrația ilegală în Germania

Pină la ora aceasta ați primit un alt anunț în afară de conferința de presă despre care vorbim?

Da. Există informații care întregesc puțin această imagine. Este vorba despre posibila implicare a două persoane de la ambasadă, cărora li se reproșează sau sînt bănuite de a fi emis niște acte false cu care infractorii au putut să se miște mai ușor în Germania. De asemenea, am aflat din presă despre posibila implicare a unor ofițeri de poliție din Craiova, care ar fi în legătură cu delincvenții din Germania, ofițeri care i-ar fi avertizat pe infractori în legătură cu unele acte pe care poliția germană urma să le întreprindă.

Relațiile României cu Germania s-au îmbunătățit, după părerea mea, simțitor. Însă, problema infractorilor originari din România și a imigrației ilegale în Germania a unor persoane originare din România este, în momentul de față, poate cel mai delicat

capitol al acestor relații.

Eu am sesizat acest lucru și am avut diferite întîlniri, stabilind o legătură bună cu Ministerul de Interne german. Și cu autoritățile din țară am încercat să țin legătura. Dacă țineți minte, o problemă similară a fost declanșată la începutul lui ianuarie de revista Focus din München, care a pretins atunci că Ambasada Română este complice cu bandiții de origine română, favorizîndu-le renunțarea la cetățenie. Aici este o problemă cu cetățenii români care devin apatrizi (persoane care nu au nici o cetățenie).

N. 20 oct. 1951 în Sighetu Marmăției. Este al doilea copil al unei familii greco-catolice • IPB, Facultatea de electronică și telecomunicații (1975) • inginer la IPRS Băneasa; coautor a șase invenții și 20 de lucrări tehnice (1975-1992) • nu a avut activitate politică înainte de 1990 • membru PNȚCD (ian. 1990) • membru al Comitetului de conducere al PNȚCD (sept. 1991) • deputat PNȚCD, Comisia de politică externă (sept. 1992) • membru supleant al Biroului permanent al PNȚCD (ian. 1996) • deputat PNȚCD, Comisia de politică externă (nov. 1996) • ambasador al României în Republica Federală Germania (17 iulie 1997). Este căsătorit și are patru copii • Limbi străine: engleză, germană, franceză.

Lacunele tratatului de readmisie

De ce renunță la cetățenia română?

Interesul lor este să nu fie expulzați din Germania. Tratatul de readmisie între România și Germania are această lacună care, încă, nu s-a reparat. Lacuna constă în faptul că nu se prevede ca apatrizii să fie expulzați, ca cetățeni români. Există tratate similare – e adevărat, încheiate ulterior de către Germania – cu Ungaria, cu Bulgaria, Bosnia-Herțegovina, cu Iugoslavia, unde această clauză este trecută ca atare. Și atunci, în cazul în care și noi am face un asemenea tratat, nu ar mai exista nici un interes din partea cuiva să dorească să renunțe la cetățenie, putînd fi expulzat, chiar apatrizid fiind. Dar, deocamdată,

aceasta este un fel de imunitate, mai ales că legislația română permite relativ ușor renunțarea la cetățenie. Aș vrea să încerc, cu ajutorul prietenilor pe care îi am în Parlament, să accelerez și rezolvarea acestor probleme, prin amendarea Legii cetățeniei române care, în momentul de față, conține unele formulări vagi.

Statutul de apatrizid este mai avantajos pentru un infractor care se află în străinătate decît pentru un cetățean, să zicem, român?

În momentul de față, un cetățean român poate fi expulzat, dacă este surprins într-o situație de ilegalitate, nu neapărat pentru un act penal. De pildă, el poate fi expulzat dacă i-a expirat viza.

Și dacă e apatrizid, nu?

Nu. El nu mai este cetățean român, iar românii spun: „nu ne interesează”. Deci, nu există posibilitatea legală. Asta creează posibilitatea pentru infractor să rămîna în Germania și să-și vadă mai departe de treburi.

Dar aveți un număr constant de infractori, în Germania? Vi se dau cifre?

Sigur. Colaborarea noastră cu Ministerul de Interne este bună. Din 1992 pînă în 1996, datorită tratatului de readmisie, așa cum este el, imperfect, ponderea infracțiunilor comise de cetățeni și persoane din România, față de totalul faptelor penale comise de străini în Germania, a scăzut de la 14,7% la 3,1%. Deci, este o scădere semnificativă. Însă și 3,1% este o cifră încă mare. România era pe locul 6, după alte țări, cum ar fi Turcia, fosta Iugoslavia ș.a.m.d. Deci, a existat, fără îndoială, o îmbunătățire a situației, fapt recunoscut și de autoritățile germane. Dar, din păcate, românii se caracterizează printr-o inventivitate și niște tehnici specifice, care creează o foarte mare iritare din partea nemților. Există o amprentă specifică românească în această lume interlopă. Eu am fost foarte revoltat cînd citeam, de multe ori, în ziare: „Românii au apărut din nou: într-o noapte s-au făcut trei sparger”. Fără să se spună că făptuitorii au fost arestați și identificați ca români. Și am întrebant: „Bine, dar cum se poate treaba asta?”. Și mi s-a spus că este o exagerare a jurnaliștilor, că nu se poate afirma un lucru pînă nu este dovedit, dar că românii au procedeele lor specifice și sînt greu de confundat.

Deci ei, chiar dacă nu au prins infractorul, îl recunosc după stilul de lucru?

Cel puțin așa afirmă unii reprezentanți ai autorităților germane.

Există deja clișeu.

Da, din păcate, s-a format un clișeu, iar opinia publică germană deja este sensibilizată la ideea că românii sînt niște hoți ș.a.m.d. Este un element de imagine foarte negativ. Recent, într-un interviu în revista Focus, cea care a lansat problema, am explicat care este mersul actelor la noi, fiindcă multe afirmații se fac din cauza necunoașterii procedurilor și a legilor românești.

Sper, însă, domnule ambasador, că

nu sînt cunoscuți românii numai prin activitatea infracțională, deși, din păcate, se pare că presa germană este relativ rezervată față de noi. Cum apreciați imaginea României în presă și căile prin care se poate demonstra că românii sînt și altceva decît infractori?

Există, ca în orice țară civilizată, occidentală și creștină, deschiderea față de celălalt. Este puternic acest sentiment; și aici cred că putem să profităm, în sensul frumos și bun al cuvîntului, pentru a ne reconstrui imaginea. După părerea mea, un element de imagine mai grav este acela că, uneori, chiar autoritățile române nu par a fi de încredere, o imagine care vine din vremea lui Ceaușescu. Acum s-a dovedit că au existat legături între autoritățile române comuniste și teroristul Carlos, atentatele puse la cale aici, în Germania, cu ajutorul teroriștilor. Este o imagine care datează de acum 10-15 ani, la care s-au adăugat diferite povești, după revoluție, cu trafic de mașini etc. De aceea există o suspiciune că românii sînt un fel de oameni dubioși care, chiar la nivel de autorități, nu numai de persoane, sînt niște delincvenți etc. Or, aici trebuie niște măsuri foarte ferme. De exemplu, situația de acum trebuie lămurită: să vedem ce s-a făcut, ca să fie foarte-foarte clar. Eu, de exemplu, sînt supărat că nemții sînt atît de circumspecți: ar fi trebuit să existe prezumpția de bună-credință, cel puțin la nivel de funcționari superiori. Aș fi vrut să fiu chemat eu, ca ambasador, pentru faptul că funcționarii mei ar fi făcut niște lucruri incorecte. Nu cred că ne pot învinui pe toți că sîntem părtași la niște lucruri incorecte.

Îmi aduc aminte că au fost, în decursul timpului, de mai multe ori niște scandaluri legate de ambasade. E adevărat că nu numai în Germania, ci și în alte părți. Există încă o rezervă în legătură cu acest trecut?

Aceste lucruri legate de culegerea de informații sînt absolut rezolvate, în momentul de față. Eu cunosc destul de bine lucrul acesta și pot să vă spun, fără să vă dau mai multe amănunte, că lucrurile sînt complet rezolvate. Din păcate, mai persistă această idee că mai sînt legături de altă natură, criminalitatea economică, crima organizată, profitul ș.a.m.d.

Sinteți sigur că, în principiu, nu mai există spionaj?

Din toate sursele pe care le am, inclusiv din Germania aceasta este sigur o treabă rezolvată.

Dar a rămas numai profitul economic?

Este sigur, în măsura în care în acest domeniu lucrurile pot fi sută la sută sigure. S-au făcut pași foarte serioși în această privință. Ceea ce vreau să adaug este faptul că – am spus-o și o mai repet – cuvîntul de ordine în politica germană este încrederea. Între membrii aceluiași partid, între membrii aceluiași coaliții, între diferite țări. Ca și în relațiile dintre oameni, încrederea se construiește greu și se pierde ușor.

de ordine este încrederea

realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

„Ne putem baza pe Germania, dar ei nu ne sprijină necondiționat“

Puteam să contăm în acest moment pe un sprijin politic al Germaniei față de România? Mă refer atît la un sprijin economic, cit și la unul politic, pentru un posibil val doi al intrării în NATO. A doua întrebare ar fi: acest sprijin credeți că îl putem avea, chiar dacă, în urma alegerilor, Schroeder ar putea să-l elimine pe Kohl în ultimele runde electorale?

După părerea mea, Germania are și voința și interesul să atragă România, și nu numai România, în instituțiile europene și euro-atlantice. Desigur politica germană diferă de politica Franței sau de politica Italiei sau a Americii. Fiecare politică are specificul ei. Dacă ar fi să caracterizez politica germană așa cum o văd eu, ar fi: foarte multă rațiune, poate prea multă reținere. Aceasta poate și datorită traumelor trăite de Germania în acest secol – nazismul și al doilea război mondial.

Poate au și o atitudine mai rezervată. Da, mai rezervată și totdeauna se gîndesc la consecințe. Discutam, de exemplu, cu oameni cu răspundere despre relațiile cu România, și atunci spuneau: „dar ce o să spună Bulgaria?”. Ei se gîndesc global, au prioritățile lor, e o treabă foarte bine socotită, dar, poate, prea prudentă. Atît coaliția aflată acum la guvernare, cit și principalul partid de opoziție, cel social-democrat, și-au afirmat sprijinul pentru extinderea NATO și UE. Există și un partid – al „Verzilor” – care are o atitudine în general rezervată față de NATO și de extinderea lui.

Dar el nu este un partid care va fi definitiv în viitor?

S-ar putea după alegeri să intre în coaliție cu social-democrații. Ei sînt un partid mic și nu vor putea imprima o linie definitorie a politicii externe a Germaniei. În ipoteza că actuala opoziție va cîștiga alegerile, social-democrații vor avea cuvîntul hotărîtor de spus. În toate formulările posibile, Germania nu-și va schimba semnificativ

politica externă, mai ales în ceea ce ne privește pe noi, în problema integrării în UE și NATO. Noi ne putem baza pe ei, dar spuneam că ei sînt un pic mai rezervați și, desigur, nu ne sprijină necondiționat.

Ajungem și la partea economică. Ce ne puteți spune în această privință despre relațiile Germaniei cu România? Ce le-ați putea spune celor care vor să vină să facă afaceri în România?

Și la capitolul acesta există o parte pozitivă și una negativă. Partea pozitivă este aceea că interesul este foarte mare pentru România, acum. Mi s-a relatat un lucru care m-a impresionat, anume că România este una dintre puținele țări din zonă care are încă un potențial neexploatat pentru investiții. Ce s-a întîmplat de curînd în Extremul Orient face regiunea aceea mai puțin atractivă.

Există un potențial de interes pentru dezvoltarea relațiilor dintre România și Germania și există, din fericire, niște succese pe plan economic.

Dați-mi cîteva exemple.

Am putea menționa firma Ferrostaal, care comandă vase la Turnu Severin, firma Siemens, firma ABB, care sînt mulțumite de relația cu România. Problema este însă alta. Dorim să vină investitori, dar ei sînt speriați de primele piedici. Foarte multe dintre lucrurile care mi se relatează se referă la unele întîmplări din vîmile românești. Se spune că vameșii români procedează aleator. Pe nemți îi nemulțumește faptul că nu există o regulă care să fie respectată de toată lumea și se procedează după alte criterii, pe care dumneavoastră le bănuți.

Ciubucuri...

Ciubucuri. Sau pur și simplu se închide vama pentru o oră, se deschide peste patru ore, indiferent că lumea se grăbește etc. Funcționarii români nu sînt obișnuiți să aibă o conduită civilizată. Foarte multă lume vine și-mi spune mie aceste lucruri. Și de obicei vin oamenii care sînt nemulțumiți. Poate că ponderea istoriilor cu conotații negative este mai mare decît cea

ce se întîmplă în realitate.

Cu vama ne singularizăm în Europa și nu știu de ce nu se pot lua niște măsuri. Eu nu sînt în măsură să dau sfaturi autorităților române, dar ar trebui făcut ceva. Construim cu greu o relație atît de delicată – iar Tîrgul acesta de Carte este o manifestare minunată – și după aceea se prăbușește totul, din cauza unor evenimente cum a fost acesta cu hoții de buzunare. După aceea, practicile birocratice care sînt în România descurajează pe foarte multă lume. În plus, faptul că justiția nu sancționează prompt abuzurile descurajează pe orice investitor.

Investitorul mare trece peste aceste lucruri?

Da, el își permite să aștepte un an sau doi, își permite să sufere niște pierderi, la început, dar întreprinzătorul mic și mijlociu se sperie.

Imaginea de stabilitate și instabilitatea

Cum ați aprecia, foarte pe scurt, Tîrgul de Carte de la Leipzig? Ne puteți spune cîte ceva despre lectoratele românești din Germania, despre contactele culturale care există?

Cred că prin cultură se poate contribui mult la îmbunătățirea imaginii României. Sînt convins că Tîrgul de Carte a avut un mare succes. Deschiderea Tîrgului a fost o manifestare de mare prestigiu, cu discursurile președintelui României, al ministrului de Externe, cu discursurile reprezentanților Germaniei și cu muzica de calitate (au fost prezenți dirijorul Horia Andreescu și pianista Mihaela Ursuleasa). Încercăm la nivel de ambasadă să facem niște manifestări culturale, în măsura în care avem posibilitatea să aducem artiști din România. În legătură cu lectoratele române din Germania, există pericolul ca, din cauza reducerilor bugetare din Germania, asemenea lectorate să se închidă sau să-și reducă activitatea. Cred că, în ciuda problemelor economice din România, trebuie să se facă ceva ca, în

centre precum Heidelberg, prezența românească pe plan academic să nu înceteze.

Cu toate că sinteți departe de țară, cum vedeți tensiunile politice și stabilitatea guvernului, care, nu e un secret pentru nimeni, îngrijorează la ora actuală opinia publică?

E foarte greu să promovezi o imagine de stabilitate a României în momentul în care există și semnale care arată instabilitate. După aprecierea mea, este vorba de o manifestare de democrație, adică lucrurile acestea sînt normale, conforme cu Constituția. Pe de altă parte, nu știu dacă noi ne putem permite ceea ce și-au permis italienii, și anume să schimbe guverne atît de des. Este important și faptul că anul acesta „se joacă” multe cărți importante pe plan european. Eu sper că se va găsi o formulă de înțelegere, astfel încît interesele naționale să poată fi promovate și să nu pierdem timpul. Eu cred că nu trebuie să dramatizăm tot ce se întîmplă, dar este și o problemă de timp. Nu cred că trenul pleacă și îl scăpăm. În convorbirile cu politicienii germani, mi s-a spus, cu diferite ocazii, că problema pentru România nu este dacă, ci este cînd vom intra în Europa. Însă și acest cînd este foarte important.

27 martie 1998

Nota redacției

Începînd cu data de 30 martie a.c., la cererea președintelui României, Emil Constantinescu, a fost desemnată o comisie de anchetă care s-a deplasat la Bonn. Pînă la 1 aprilie inclusiv, comisia a avut întîrevderi cu reprezentanții ai Ministerului de Externe, ai Ministerului de Externe și ai Ministerului Justiției din Germania, care au furnizat toate informațiile în legătură cu cazul infractorilor implicați în „afacerea minorilor”. Urmează ca în cel mai scurt timp aceste informații să fie analizate și coroborate cu cele din țară, în vederea adoptării măsurilor ce se impun.

● Revista noastră publică, în numărul 6 din 10 februarie, un articol intitulat „Un fost securist în delegația de negociatori a PD?”, semnat de Radu Filipescu. Autorul, cunoscut opozant al regimului Ceaușescu, se întreba cum de este posibil ca fostul securist al spitalului Fundeni, Mihai Darie, astăzi membru al Biroului Permanent Național al Partidului Democrat, să facă parte din delegația PD la întîlnirea de mediere politică între partidele din coaliție care s-a desfășurat la Palatul Cotroceni, la începutul lui februarie. În articolul său, Radu Filipescu (actualmente președinte al Consiliului de Administrație al GDS) relatează că, în 1987, cînd era arestat de Securitate, Mihai Darie a fost cel care a pus-o la dispoziția anchetatorilor pe soția sa, Daniela Filipescu, medic în serviciul de reanimare-chirurgie cardiacă la Spitalul Fundeni. Pe 12 februarie, Traian Băsescu, vicepreședinte al PD, a motivat prezența la Cotroceni a lui Mihai Darie astfel: „Mihai Darie este un fost securist cinstit care s-a prezentat la partid și a spus: «Fraților, asta sînt, îmi place partidul vostru»”.

● O biografie a carierei fostului securist „cinstit”, Mihai Darie, ne este prezentată de România liberă (2 aprilie), într-o anchetă semnată de Iulia Vaida și Cristian Oprea.

REVISTA PRESEI

Viața și opera unui „securist cinstit“

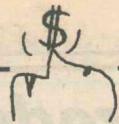
Potrivit datelor înscrise în cartea de muncă (întocmită, în mod bizar, abia după 1990), în perioada 14 aprilie 1976–15 aprilie 1990, Mihai Darie a funcționat ca ofițer al MAPN în cadrul UM 05068, după care a trecut la Frontul Salvării Naționale (FSN), ca șef al comisiei economice. (În 1990, însă, cînd MAPN a preluat, pentru o scurtă perioadă, unitățile care aparținuseră Securității, acestea au primit un indicativ format din patru cifre, ca pentru oricare dintre unitățile armatei. Indicativul unităților Securității era format din trei cifre. Acest lucru explică de ce în cartea de muncă a fostului „securist cinstit” apare o unitate care are un indicativ format din patru cifre.) „De remarcat – atenționează ziaristii României libere – este faptul că în cartea de muncă a lui Mihai Darie completarea primei rubrici începe din 1990 cu funcția sa la FSN, pentru ca abia apoi să urmeze completarea pentru perioada din 1976 și, în mod ciudat, după menționarea trecerii sale în rezervă de la... MAPN, cartea de muncă conține din nou referiri la

activitatea sa de la FSN.”

Cităm în continuare din România liberă: renunțînd la politica „Mihai Darie a intrat ca orice „securist cinstit” și în afaceri”. Astfel, prin transfer de la FSN el vine, pe 1 noiembrie, director la firma „Carla Romagvoli”. La începutul anului 1992, Mihai Darie devine asociatul firmei SC „GIMEL COM” SRL. Între septembrie 1995–ianuarie 1997 este patron al firmei „DAREX”. După care este numit director general la Prefectura București. În prezent, ocupă funcția de secretar general al Prefecturii, „numirea sa făcînd parte din negocierile dintre PD și CDR”.

Dar Mihai Darie este nu numai om de afaceri, nu numai funcționar public, el este și revoluționar. Cu certificatul primit pe data de 20 noiembrie 1996!

Mihai Darie nu este doar toate acestea la un loc, el este și un abil „cosmetician”. În Curriculum vitae completat după numirea sa ca director general al Prefecturii Capitalei, el afirmă că, în perioada 1976–1990, a lucrat la UM 05068 a MAPN, ca economist. În dreptul rubricii „stagiul militar” el trece însă mențiunea „ofițer în rezervă”. „Cum a devenit rezervist dacă nu a fost mai întîi activ?”, se întrebă uimiți cei doi ziaristi de la România liberă. (I.A.)

DAN HERA

CRISTIAN PEDA

„Grâнарul Europei“ – deocamdată iluzie

După șapte ani de la primul pas al reformei în agricultură, produsele agroalimentare românești sînt printre cele mai scumpe din Europa, iar țărănimea, una dintre categoriile sociale cele mai sărace din țară. Agricultura este caracterizată de existența unor aspecte de subdezvoltare: o proprietate privată fărîmițată (dimensiunea medie a unei exploatații este de 2,25 ha) și primitiv dotată, un sector de stat ineficient și înecat în datorii (care depășesc 4.000 de miliarde de lei), precum și un sistem de valorificare a producției total inadecvat. Acest lucru se datorează politicilor greșite care au coordonat agricultura. Deși a fost lăudată de către FMI (mai ales pentru modul în care a aplicat programul ASAL), nici actuala conducere a Ministerului Agriculturii și Alimentației (MAA) nu și găsește coerența în activitate.

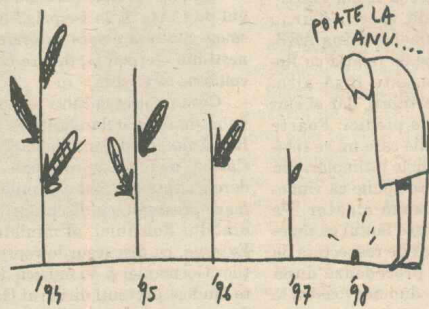
Obiectivele de reformă ce au fost asumate de MAA pentru 1997 au coincis, în mare, cu cele stipulate în acordul ASAL, semnat cu Banca Mondială. Cu alte cuvinte: anularea subvențiilor inflaționiste, liberalizarea prețurilor și restructurarea sectorului de stat. Aceste probleme au fost în parte rezolvate, în sensul că au fost oprite subvențiile făcute cu ajutorul țipărniței de bani care, de altfel, nici nu ajungeau la țărani și, totodată, s-a renunțat la măsura de fixare a unor prețuri maxime. Aceasta din urmă, o adevărată aberație economică, făcea ca un producător agricol să aibă pierderi direct proporționale cu cifra de afaceri, pentru că prețurile nu acoperau cheltuielile.

Programul de restructurare și privatizare a sectorului de stat, pe 1997, a avut ca punct central complexele de creștere a animalelor. Dintre acestea, 20 sînt acum privatizate (din 25 propuse), iar 47 sînt prevăzute a fi privatizate în 1998. Lichidarea nu s-a încheiat încă pentru nici unul din cele 20 de complexe vizate. În rest, cu excepția societăților prestatoare de servicii pentru agricultură (unde „planul” de 900 de întreprinderi propuse pentru privatizare a fost depășit), MAA nu a trecut de faza pregătitoare a procesului de reformă.

Liberalizarea prețurilor a constituit un pas necesar, dar nu suficient, spre crearea unei piețe libere a produselor agricole. Țăranul român nu are altă posibilitate de a-și valorifica producția decît prin intermediarii monopolizati existenți. Indiferent dacă sînt de stat sau privați, acești interpuși stabilesc singuri prețurile, care sînt prea mici pentru agricultor (cazul grîului din 1997, preluat la prețuri derizorii, este tipic) și prea mari pentru consumator. De altfel, societățile de valorificare a produselor agricole (în special COMCEREAL) din portofoliul FPS constituie unul dintre domeniile în care privatizarea nici nu a început. Timidele încercări de genul înființării unei piețe de gros – foarte utilă, de altfel – constituie picături într-un ocean, pentru că preiau doar o parte neglijabilă din producție. Aceștia își vor arăta roadele doar în momentul în care vor fi suficient de numeroase pentru a acoperi desfacerea la orașe. De asemenea, posibilitățile de export sînt reduse, deoarece capacitatea terminalului de cereale de la Constanța, care deține monopolul în domeniu, este total insuficientă.

În proporții diferite, oriunde în lume, fermierul este ajutat de stat pentru a-și finanța atît procesul de producție, cît și achiziționarea de utilaje. Numai că, dacă restul economiei nu merge, nu există bani nici pentru agricultură. Problema este că nici puțunii bani existenți nu sînt folosiți cum trebuie. S-a alocat mai mult de jumătate din bugetul MAA (2.800 de miliarde) pentru „cuponiada” din 1998. O subvenție acordată tuturor proprietarilor de pămînt pentru înființarea unei noi culturi constituie doar la prima vedere o soluție acceptabilă. Acești bani reprezintă mai degrabă o îndexare decît o subvenție, pentru că, și în toamna lui 1997, și în prezent, „cuponiada” este însoțită de creșteri de prețuri, atunci la semințele de grîu – prin introducerea TVA –, acum la motorină. În plus, aceasta a atras creșteri

de prețuri artificiale și la alte produse industriale de care are nevoie agricultura. Neexistînd obligativitatea folosirii lor doar de către cel ce le-a primit, s-a creat o adevărată mafie, care preia cupoanele pe nimic de la țărani. Agricultorul nu de astfel de „pomeni” are nevoie – de altfel, cei aproximativ 400.000 de lei pe care îi primește nu acoperă nici cheltuielile cu aratul unui hectar –, ci de subvenții inteligente, care să fie determinate de un anumit obiectiv de dezvoltare. Cele aproape 3.000 de miliarde puteau să fie folosite în cu totul alte scopuri, cum ar fi înființarea unor ferme model sau subvenționarea dobinzilor la creditele pentru agricultură. Problema creditelor este una dintre cele mai durezoase în agricultura românească. Desigur, băncile sînt societăți ce trebuie să aducă profit, dar nu este posibil să nu se țină cont de faptul că banii sînt rușiți mult mai greu în agricultură. Aici, ciclul de producție are, în cel mai bun caz, 7-8 luni, timp în care banii sînt blocați. Poate o persoană responsabilă să ia un credit cu o dobîndă de 70-80%, cu care să înființeze o cultură și să-l returneze la recoltare? Evident că nu. Guvernul a luat o serie de măsuri în acest sens (constituirea Fondului de Garantare a Creditului Agricol și alocarea a 900 de miliarde de lei pentru credite cu dobînda redusă), dar ele sînt departe de necesități.

O altă piedică serioasă în calea creării unei agriculturi moderne este aceea că nu există o strategie de dezvoltare prin care să se susțină anumite domenii care pot fi mai eficiente. România este prin excelență un producător de cereale, care au o rentabilitate redusă pe unitatea de suprafață. În schimb, culturile de plante tehnice și legume sînt într-un continuu declin. Spre exemplu, uleiul și zahărul de fabricație autohtonă sînt pe cale de dispariție din lipsă de materii prime, cu toate că există condiții pedo-climatice bune pentru sfecla de zahăr și floarea soarelui. Statul ar putea sprijini – pe baza unor studii de piață – acele produse care sînt căutate la export, ceea ce ar duce, în cele din urmă, la o specializare pe anumite domenii în care România poate fi competitivă.

Există voci care cer un protecționism vamal mai ridicat. Dar acordurile internaționale în vigoare vor duce în final la crearea unei zone de comerț liber și nu se poate, nici măcar în cazul agriculturii, să se facă excepție. România trebuie să fie pregătită pentru un astfel de moment, pentru că, deocamdată, țara noastră nu contează pe piețele agricole mondiale. Chiar dacă economia românească nu poate oferi mai mulți bani agriculturii, unele soluții se pot găsi. Puținele resurse disponibile ar trebui canalizate către crearea unei rețele de ferme eficiente, de dimensiuni medii. Piețele trebuie să devină realmente libere, altfel mafia din agricultură va atrage în continuare toată substanța economică creată de țaran. Agricultura poate fi o ramură rentabilă, doar dacă Guvernul se va dovedi capabil să o ajute. Iar în ultimul timp lucrurile au început să se miște. Prin adoptarea legilor circulației terenurilor și modificării Legii fondului funciar (în sensul creșterii limitei de improprietărire de la 10 la 50 ha) se pun bazele viitoarelor ferme moderne. Este posibil ca, în curînd, să avem o lege de sprijinire a fermierului mic și mijlociu. Dar efectele acestor legi se vor vedea doar în timp, iar ele trebuie completate cu alte măsuri de susținere a dezvoltării în acest domeniu. Deocamdată, 1998 este încă un an pierdut pentru relansarea agriculturii.

Autocritică și mea culpa

Găzduită de ultimele numere din „22”, discuția despre instituțiile în care se predau științe politice s-a transformat într-una despre persoane. Mai mult decît atît, distorsionînd sensul expresiei *mea culpa*, doamna Mihaela Miroiu a încercat, în numărul trecut al revistei, să legitimeze propria instituție prin mijloace care fac ca orice să poată căpăta, pînă la urmă, aura viitorului luminos sau, dacă se preferă varianta postdecebristă a acestei obsesii, aura trecutului integral recuperabil: aflăm astfel că X a predat dintotdeauna o disciplină al cărei nume avea să-l afle doar mai tîrziu; că Y scrie sociologie și că, deși nimeni nu înțelege nimic din marxismul său decăzut, informat cu etică politică și femininism, el e luat în seamă pînă și de americani; aflăm, în fine, că Z e un bun specialist pentru că reușește să combine protocronismul lui Ilie Bădescu cu vizitele în Occident. Retorica folosită e foarte apropiată de cea a autocriticii teoretizate la „Ștefan Gheorghiu”: tovarășii sînt buni, chiar dacă uneori mai greșesc, totul e să pîrem competenți, fiindcă fără noi nu se poate. Toate acestea nu ar fi meritat o replică, dacă în textul doamnei Miroiu nu s-ar fi strecurat cîteva insinuări legate de conținutul învățămîntului și de strategia Facultății de Științe Politice de la Universitatea din București. Cred că există cîteva lucruri clare în prezent, pe care nu le putem ascunde... scoțînd la iveală părți dintr-un trecut dramatic:

- Disciplina predată de Ovidiu Trăsnea nu poate fi confundată cu filosofia politică. Există cîteva bune manuale care pot lămuri rapid acest lucru. Se pot compara apoi textele publicate în revista *Polis* de studenții facultății noastre cu ceea ce produc foștii profesori de socialism științific.
- Dacă, așa cum spunea John St. Mill, e necesar ca, atunci cînd căutăm adevărul, să ascultăm, direct de la sursă, ceea ce spun adversarii noștri, asta nu înseamnă nici că avem întotdeauna adversari, nici că, o dată ascultați, ei ne-ar putea deveni aliați. A inventa adversari, pentru a te legitima prin ei, este pînă la urmă la fel de grav ca a inventa aliați, pentru a mima deschiderea. E fals că membrii facultății noastre au refuzat dialogul: pur și simplu au ales aliați și adversari de idei reali, nu imaginari. În ceea ce mă privește, prefer să discut cu Daniel Barbu, Iulia Motoc, Pierre Manent și Alain Besançon, de la care am învățat direct ce presupune critica, în limitele unor principii liberale: să accepți nu doar că te poți înșela, ci și că uneori te-ai înșelat realmente.
- Faptul că echipa de la Facultatea de Științe Politice acoperă trei secții (în franceză, engleză și română) nu poate fi judecat din perspectiva strict administrativă a spațiilor de învățămînt. Ambiția de a face un învățămînt radical diferit de ceea ce s-a făcut în România nu a fost luată în seamă de burocrăția perindată prin Ministerul învățămîntului, pe care doamna Miroiu îi știe foarte bine, dar această ambiție a dat roade: toate promoțiile noastre de studenți sînt plasate în poziții pe care inginerii recalificați la SNSPA au de ce le invidia. Absolvenții noștri au intrat prin concurs, în ministere importante (Apărare, Externe etc.), de fiecare dată pe primele locuri, chiar dacă în timpul orelor de curs și seminar petrecute în facultate au trebuit să suporte condițiile penibile oferite de statul român.
- A crede că e o vină să studiezi intensiv în Occident, în loc să faci scurte vizite acolo, pentru a te întoarce rapid la discipolii locali, este o eroare. Nu e nici o urmă de dispreț față de oamenii locului în încercarea de a evalua ce anume e definitiv prost aici și de a evita compromisiunile cu un trecut iremediabil eșuat. E vorba de luciditate. Toți colegii mei s-au întors de la studiile din străinătate pentru a face aici științe politice în stil occidental (singurul mod în care acestea există) și nu pentru a inventa monștri protocroniști.
- Rămîn la părerea că lucrările lui Vladimir Pasti sînt ilizibile. O voi demonstra pe larg într-un viitor număr al revistei „22”. Există, de altfel, studii publicate de alți autori români mult mai puțin mediatizati, dar care spun lucruri cu adevărat importante despre tranziție și modernizare.
- Problema felului în care arată lumea noastră e importantă. Ceea ce contează sînt însă culpele reale, și nu cele mimate, fabricate pentru a servi, de pildă, unei retorici a recuperării integrale a trecutului.

Numărul șomerilor înregistrați a fost în ianuarie a.c. de 961,6 mii de persoane (9,6% din populația activă), în creștere cu 41,5 mii față de decembrie și cu 80,2 mii față de ianuarie 1997. Județele Vaslui și Neamț au înregistrat ratele cele mai înalte ale șomajului, de 16,2% și, respectiv, 14,7%. Valori minime au fost în București (4,1%) și județul Timiș (4,5%).

(Sursa: Comisia Națională de Statistică)

Primul supliment al revistei „22”, apărut în nr. 46/ 18-24 noiembrie 1997 și realizat în cadrul programului LIANT al Grupului de Studiu pentru Problemele Handicapaților (GSPH), a avut ecouri pozitive din partea cititorilor. Pentru GSPH, inițiatorii acestui program finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile – căreia îi sintem recunoscători –, invitația Grupului pentru Dialog Social de a ne așeza la o masă rotundă alături de membrii acestuia și invitații lor a fost încă un prilej de a face cunoscute, pentru a fi asimilate, problemele persoanelor cu handicap. Cu atât mai mult, cu cât la împlinirea cu tema CĂTRE O SOCIETATE PENTRU TOȚI au fost invitate persoane din conducerea Comisiilor Senatului și Camerei Deputaților cu atribuții directe în abordarea problemelor legate de integrarea socială a persoanelor cu handicap: învățământ, Sănătate, Protecție Socială, Drepturile Omului... ca și membri ai Executivului, persoane cu atribuții „la vîrf” din ministere și organisme ale administrației locale care au, între preocupările directe, și rezolvarea problemelor persoanelor cu handicap.

O primă întâlnire, programată pentru 20 februarie a.c., s-a constituit într-o reuniune „de familie”, la care au participat, alături de organizatori, reprezentanți ai Primăriei generale a Capitalei și ai Institutului Național de Recuperare și Educație Specială a Persoanelor Handicapate. Optimismul și tenacitatea care ne caracterizează ne-au făcut să invităm, din nou, aceleași persoane pe data de 25 martie a.c. Paginile de față constituie fragmente din transcrierea înregistrării magnetice a acestei întâlniri, care a durat mai bine de trei ore.

După o introducere făcută de moderatorul întâlnirii, Magda Cârnecki, pentru intrarea în atmosferă au fost prezentate și lansate două lucrări realizate de Grupul de Studiu pentru Problemele Handicapaților, în cadrul programului LIANT: broșurile ALPHA Acces Liber Persoanelor cu Handicap, autor Francisc Simon, și Bani pentru organizații – autor Mihai Cazacu. „ALPHA” prezintă sintetic barierele înlătinate de persoana cu handicap pornită pe dificilul drum al inserției – sau reinserției – sociale, într-o societate în care mediul arhitectural și comportamental îi sint potrivnice. Bani pentru organizații reprezintă un ghid practic pentru organizațiile neguvernamentale care caută disperat resurse financiare pentru a-și materializa ideile, realizînd servicii sociale de care, altfel, comunitatea nu ar putea beneficia. Autorul, implicat în activitățile mișcării asociative, este, în același timp, patronul unei firme, cunoscînd personal ambele roluri ale celor care se află de o parte și de cealaltă a biroului sponsorului: solicitantul și patronul.

Membrii fondatori ai Grupului de Studiu pentru Problemele Handicapaților, actualmente președinte al Consiliului Național al Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România, domnul Francisc Simon a fost invitat să definească dorințele persoanei cu handicap.

DANIEL VASILESCU

Adresa GSPH: bd. Banu Manta nr. 9, cam. 1, 78171 București.
Tel. 222 52 20, tel/fax 222 31 37

Societatea trebuie să înțeleagă problemele persoanelor cu handicap

Francisc Simon (președintele Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România): Dorim ca societatea să înțeleagă problemele persoanelor cu handicap. Vrem să fim priviți ca cetățeni cu obligații și drepturi egale cu ale celorlalți. De cele mai multe ori, persoanele cu handicap, cu disfuncționalități, sint marginalizate în toate domeniile vieții în care doresc să se manifeste. În primul rînd, în mediul fizic. În al doilea rînd, în mentalitatea oamenilor de rînd, în educație, în cultură. Aici sint probleme pe care noi le dorim rezolvate din punct de vedere al drepturilor și obligațiilor care ne revin ca cetățeni și nu ca persoane speciale – care trebuie protejate, care să fie privite cu milă, care stau la pomana familiilor, a cetățenilor din jurul lor sau a statului. Din punctul de vedere al milei, noi am ajuns la concluzia că legislația actuală aceasta dorește să rezolve: ca noi să fim dependenți de mila și pomana statului.

Magda Cârnecki: Credeți că legislația actuală și formele de organizare și ajutorare a vieții persoanelor cu handicap nu diferă foarte mult de ceea ce era înainte și nu satisfac, de fapt, cu adevărat, cerințele și nevoile unei persoane care vrea să se integreze activ în societate?

Francisc Simon: Legislația prevede protecție specială, prin care oferă persoanelor cu handicap

așa-zise drepturi sau facilități de care, de cele mai multe ori, nu se pot bucura. Persoana cu handicap care este încadrabilă, conform legii, în gradul I de invaliditate, beneficiază de gratuitate la transportul urban public. Or, invalidul de gradul I, conform criteriilor de expertiză, este o persoană care nu poate să se deplaseze, nu poate decît să stea în pat sau, în cel mai fericit caz, într-un fotoliu rulant. Este, cum se vede, o măsură pur formală.

Magda Cârnecki: Ce ați înțeles prin alte forme de integrare?

Francisc Simon: Investiția în noi. Persoanele cu handicap au abilități, au posibilități. Au un restant fizic, psihic, dar, dacă pot fi folositori comunității, dau rezultate extraordinare. De aceea, cu o investiție minimă în om, începînd cu educația, cu recuperarea lui din punct de vedere al stării în care se află, cu profesionalizarea corespunzătoare posibilităților fizice și intelectuale ale persoanei cu handicap se pot obține rezultate deosebite. Organizații neguvernamentale ale persoanelor cu handicap s-au gîndit înaintea factorilor administrației de stat să ofere persoanelor cu handicap posibilitatea de a se profesionaliza, pentru a-și căpăta o meserie mult căutată pe piața muncii și, în același timp, o meserie modernă, accesibilă persoanelor cu handicap. Este vorba de utilizarea calculatoru-

lui. Avem organizații ale persoanelor cu handicap care au asemenea centre de calcul în care pregătesc persoane cu handicap ce își pot utiliza în pofida acestui restant funcțional de care vorbeam, potențialul fizic și intelectual și pot fi utili societății.

Magda Cârnecki: Care ar fi problemele specifice unei persoane cu handicap locomotor de care dv. personal v-ați lovit?

Mariana Mihoc (coordonator programe în cadrul Societății Naționale a Handicapaților Fizici din România Filiala București): Problema noastră provine din capul locului dintr-o criză de mentalitate. Altfel timp cît „handicapul” este gîndit ca vină a individului, toată aria de servicii sociale nu poate veni în întîmpinarea lui. Din această greșeală, de a nu privi persoana cu handicap doar ca pe un om cu anumite nevoi speciale, cum sint de altfel și alte persoane fără deficiențe, a venit și politica protecționistă, care defavorizează în primul rînd economia națională și lovește în demnitatea noastră ca oameni. Cît timp se va privi numai la ceea ce nu mai putem face, în loc să se găsească resursele potențiale care se ascund în spatele acestor persoane cred că nimic nu se va schimba. Eu am fost sportivă înainte de accident. Știu că totul se dobîndește greu în

(Continuare în pagina II)

În timpul dezbaterilor

(Urmare din pagina 1)

viață, am știut să lupt. Dar nu toți oamenii sînt sportivi, care să știe că, atunci cînd vor ceva, se poate. Important este ca cei care se ocupă de persoanele cu deficiențe să vadă în ei oameni, să caute să scoată la suprafață calitățile. Vedem defectele altora, dar nu știm să descoperim calitățile lor. Pe aceste însușiri trebuie să construim într-adevăr o societate pentru toți. Pentru mine într-adevăr este greu să trec peste o bordură sau să urc scările. Dar orice persoană, la un moment dat în viață, are o problemă – chiar și o banală fractură

Rodica Palade, Daniel Vasilescu și Magda Cârnelci

poate să te pună într-o situație în care să nu mai poți să te deplasezi. Handicapul nu este vina persoanei, ci este creat de societate. În fiecare an, numai în București, au loc 600 de accidente care se soldează cu 250 de dependenți de scaunul rulant. Deci problema de care mă lovesc eu este mentalitatea de tipul: „Ce mai caută afară?” „Dacă ninge sau plouă, de ce n-o fi stat acasă?”. Nu este posibil!

Descoperirea anormalității noastre

Magda Cârnelci: În 1990 cînd pentru prima dată am ieșit peste graniță și am ajuns în Germania, într-o zi, în Heidelberg, am văzut un grup de tineri care păreau cam ciudați, însoțiți de un profesor. Ulfîndu-mă mai cu atenție la ei am constatat că acei tineri erau mongoloidi. Pe altă străduță, am văzut alt grup de tineri, însoțiți de o profesoară și am observat că fiecare avea un mic defect fizic. Mai mergînd puțin, am dat peste un alt grup de persoane cu handicap, care erau, toate, în cărucioare și care vizitau o catedrală. Am fost șocată pentru că, prima dată, vedeam, în decurs de o jumătate de oră-o oră, trei grupuri de persoane aparte, care m-au făcut să cred că ceva nu este în regulă cu acea societate, din moment ce alți oameni „anormali” se pot vedea pe stradă. De fapt, era exact invers: eu eram cea „anormală”, pentru că trăisem într-o societate în care aceste lucruri erau ascunse. În România, toată lumea a suferit acel șoc teribil al descoperirii că există foarte multe persoane cu handicap și foarte multe probleme ascunse pe care numai deschiderea granițelor și numai presa străină ni le-a făcut pînă la urmă vizibile, pentru că noi încă nu voiam să le vedem și pentru că nu suportam de fapt să luăm cunoștință de ele.

Mariana Mihoc: Încă mai persistă greșala ascunderii cifrelor. Nu s-a făcut o recenzie reală a persoanelor cu handicap. Dacă ar fi existat o strategie pentru integrarea acestor persoane, cu certitudine că aceste cifre ar fi fost mult mai aproape de realitate. Dacă politica este protecționistă, ea afirmă greu în economia Cetății. A ține persoana cu handicap veșnic în instituții, a i se crea veșnic servicii speciale, foarte costisitoare, asta

face ca pînă la urmă să cauți să diminuezi problema. Dar dacă politica va fi orientată către integrare, știm foarte bine că soluțiile, inclusiv cele medicale, se pot rezolva cu costuri mult mai mici. Nu este normal ca eu să primesc asistență de la stat, cînd aș putea să-mi ciștig foarte bine pîinea și singură.

Daniel Vasilescu (președintele Grupului de Studii pentru Problemele Handicapaților): Întodeauna sîntem in-

venți ai acestor centre, cu un efort mult mai mic, sînt angajați și lucrează, spre exemplu, pe calculator, cu randamente echivalente cu ale persoanelor valide. Toate aceste servicii sînt rezolvate cu greutate deosebită de ONG-uri. Se pune încontinuu problema lipsei de bani, dar nu banii lipsesc. Lipsesc ideile, inițiativele, sprijinul, lipsește modalitatea de a se răspîndi o idee. Noi, ONG, sîntem tratați cu tam-tamul de acum din presă. Că „se aduc mașini”. Dar bare este organizația a cărei desființare a propus-o un judecător sau Ministerul de Finanțe, pentru că a adus ilegal mașini? În schimb, Societatea Națională a Handicapaților Fizic din România Filiala București nu poate acum să-și aducă mașini. Are un program de cantină socială, în care însoțitorii persoanelor cu handicap trebuie să vină cu marmita să ia hrana. S-ar dori un sistem de „hrană pe roți” la domiciliu, cum există în Vest. Se găsesc unde, la o organizație din Anglia, 30 de mașini, dar, mai nou, nu poate fi adusă decît una pe an. Deci, vom rezolva această problemă în 30 de ani. Acum un an și ceva eram încontinuu acuzați de existența scutiților de impozit ilegale cu certificat de handicap. Și noi întrebam: ați văzut vreodată o sentință prin care să se stabilească faptul că cineva și-a luat abuziv acest act? De ce tratați un grup distinct, de 10% din populația țării, poate pînă la 25%, la fel ca pe acești escroci care, de altfel, nici nu au fost condamnați?

Francisc Simon: Persoana îndreptățită nu primește compensările necesare, pentru că la comisia de expertiză i se refuză încadrarea într-o categorie, din diverse motive. De exemplu, o persoană cu handicap, dacă reușește să se încadreze în muncă, pierde toate drepturile și facilitățile prevăzute în lege.

Mariana Mihoc: Există persoane care n-au avut nici un fel de deficiență, dar, odată ajunse la pensie, cînd se acumulează, odată cu bătrînețea, ba diabetul, ba un accident cerebral, ba un preinfarct etc. și sînt în situația de a putea intra într-o comisie de expertiză pentru a se constata că pe lângă bătrînețe a dobîndit și o deficiență handicapantă, li se refuză dreptul de a fi expertizate. Comisia de expertiză este, în opinia mea, menită să facă o constatare din punct de

Aberațiile sistemului îi lovesc zilnic

Daniel Vasilescu: În primul rînd, organizațiile identifică serviciul social comunitar, necesar. Noi nu avem în țară Servicii Sociale; singura sursă de servicii sociale sînt, în acest moment, pe de o parte, instituțiile de stat care, prin sistemul piramidal al deciziei, înseamnă o risipă enormă de resurse financiare și, de cealaltă parte, organizațiile neguvernamentale. Programele pot fi diverse: de la centrul de zi care eliberează părintele în timpul serviciului, de problema continuă a copilului care are un anumit tip de deficiență (este cel mai simplu și cel mai des întâlnit) și pînă la centrele de perfecționare a tinerilor cu deficiență. Absol-

vedere medical, nu să și decidă asupra viitorului persoanei. Eu am fost expertizată, încadrată în gradul I, iar la capitolul marcat de două variante: pierdută capacitatea de muncă total/parțial, am fost încardată pierdută capacitatea de muncă total. Vreau să vă spun că pentru mine ziua de muncă e prea scurtă.

Magda Cârnelci: Deci, după părerea dv., încă nu există o rafinare suficientă a felului în care sînt formulate legile care privesc problemele persoanelor cu handicap.

Mariana Mihoc: Nu cred că este

chestie de rafinare, este vorba în primul rînd de concepția pe care o avem noi asupra omului. Indiferent dacă în țara asta ar exista o singură persoană cu deficiență sau că este un grup de persoane, nu trebuie toți băgați în aceeași categorie. Între două persoane cu același tip de deficiență poate fi o mare deosebire.

Magda Cârnelci: Știu că v-ați înființat în 1991 și că de atunci ați dus un fel de luptă cu morile de vînt pentru a încerca să sensibilizați nu doar opinia publică, ci și diversele instituții ale statului la problemele speciale pe care le ridică condiția socială a persoanelor cu handicap. Vi s-a părut că de-a lungul acestor ani situația s-a ameliorat?

Se legiferează prost pentru că nu sînt consultate ONG

Daniel Vasilescu: Există o deschidere extraordinară pre-electorală care apoi scade, scade, scade...

Vasile Ion (secretarul Comisiei pentru Drepturile Omului din Senatul României, membru PDSR): Eu cred că s-au făcut multe. Evident, orice lege se poate ajusta, în funcție și de evoluția societății. Sînt convins că s-au făcut extraordinar de multe erori și foarte multă lume beneficiază acum ilegal de aceste prevederi ale legii. Fapt este că la momentul respectiv, cînd am solicitat o definiție a persoanelor cu handicap, în Senatul României, la Comisia pentru Muncă și Protecție Socială, nimeni nu a fost în stare să dea o definiție! Efectele acestei nepuțințe de a da o lege corectă iată că deja se văd și sînt multe persoane care beneficiază de această legislație invocînd un handicap. Eu cred că legislația ar trebui modificată. În ceea ce privește implicarea statului, este clar că forul legislativ are un rol deosebit. Cred că există o legislație specifică pe care trebuie să o oferim acestor cetățeni, pentru că de exemplu se pot acorda anumite facilități fiscale, facilități de integrare, socioprofesionale, de recuperare, dar sînt extraordinar de multe materii care trebuie studiate. În ceea ce privește relația Legislativului cu societatea civilă, aceasta nu funcționează așa cum ar trebui. Este foarte greu pentru legislatori să abordeze anumite puncte de vedere

Mariana Mihoc și Francisc Simon

vedere medical, nu să și decidă asupra viitorului persoanei. Eu am fost expertizată, încadrată în gradul I, iar la capitolul marcat de două variante: pierdută capacitatea de muncă total/parțial, am fost încardată pierdută capacitatea de muncă total. Vreau să vă spun că pentru mine ziua de muncă e prea scurtă.

Magda Cârnelci: Deci, după părerea dv., încă nu există o rafinare suficientă a felului în care sînt formulate legile care privesc problemele persoanelor cu handicap.

Mariana Mihoc: Nu cred că este

ale unor segmente de populație și, atunci, relația directă cu societatea civilă este foarte importantă.

Rodica Palade: Cînd ați elaborat Legile nr. 53 și 57/1992, ați avut consultări cu vreo organizație?

Vasile Ion: La momentul acela nu exista decît Organizația Persoanelor cu Handicap. Nici dumnealor nu aveau o definiție foarte bună.

Rodica Palade: Între timp, ONG-urile s-au dezvoltat. La ora actuală, ați putea numi acele ONG-uri cu care dv. colaborați?

problemele persoanelor cu handicap

Rodica Stănoiu, Mariana Celac și Vasile Ion

Vasile Ion: Noi avem posibilitatea ca în Parlament ori să preluăm de la Guvern ceea ce ne trimite ei, ori să avem inițiative ale noastre, dar pot exista și inițiative ale cetățenilor. Așadar, inițiativa are de unde să vină, dar dacă prioritatea în momentul acesta este reforma, probabil că problema handicapatilor nu este în momentul de față prioritate politică.

Ana Șincăi: În ce măsură aveți acces la literatura de specialitate? Biblioteca Pedagogică vă poate oferi, concret, niște surse de informare în limbi de circulație.

Magda Cârnelci: Revenind la relația cu Parlamentul, am înțeles din ceea ce spunea domnul Vasile Ion mai devreme că nu este suficient să elaborezi legi, chiar dacă ele pot fi îmbunătățite, e important să le și aplici și mai ales să controlezi felul în care ele se aplică.

Rodica Stănoiu (președinta Comisiei pentru Drepturile Omului d'n Senatul României, membru PDSR): Alți vorbit aici de gândirea negativă, sigur, cu dorința evidentă de a ne situa pe o gândire pozitivă. În același timp, eu nu contest în nici un fel că tot ceea ce s-a făcut este plin de imperfecțiuni. Problema care se pune este aceea de a găsi foarte bine o strategie pe termen lung. Evident, nu se poate să nu ținem cont de realități. Fără îndoială că marea dv. problemă se înscrie în marea problemă a drepturilor omului. Două chestiuni, enunțate de altfel de dv., mi se par importante. Prima dintre ele este chestiunea mentalității. Ceva se mai poate schimba, dar nu fundamental. Este o chestiune care mă frământă: cum, acest popor, care are niște calități extraordinare de omie, dovedește forme de intoleranță sau de pasivitate în anumite situații? Pe această cale, de creare a unui climat de toleranță, se pune problema: dacă trebuie început cu ceva fundamental, cu o strategie pe termen lung, care să producă ceva, atunci trebuie început cu școala. Dacă nu se fac schimbări fundamentale în sistemul de educație, nu realizăm nimic.

A doua chestiune, la fel de spinoasă, privește sistemul național de asistență, care este coloana vertebrală a mersului normal. Dar gândit într-un mod coerent, pentru toate segmentele sociale, la toate nivelurile.

Revenind la planul legislativ, marea majoritate a proiectelor de legi le primim de la Guvern. Or, există, după opinia mea, aproape o ruptură în momentul de față în modul în care Guvernul nu negociază cu societatea civilă principalele proiecte de lege.

Rodica Palade: Dar comisiile parlamentare, la care ajung proiectele de lege, ce fac? Nu asistă această ruptură?

Rodica Stănoiu: *Relativ*, pentru că la noi, de un an și ceva, se guvernează pe ordonanțe de urgență.

Rodica Palade: Dar ordonanța trece și ea prin Parlament.

Rodica Stănoiu: Dar ordonanța își produce efectul din momentul în care a dat-o Guvernul. Când a ajuns la noi în Parlament, cea mai mare parte a efectelor sint deja produse. Putem face amendamente, și chiar se fac. Dar nu este suficient. Noi, la Comisia drepturilor omului, colaborăm cu principalele organizații pentru apărarea drepturilor omului, le trimitem toate actele normative, le cerem observații.

Ce se întâmplă cu persoanele cu handicap? Cu o viziune extrem de îngustă, problema lor a fost lucrată în marea ei majoritate din punctul de vedere al dreptului muncii. Aspectele s-au văzut într-o viziune extraordinar de îngustă, aceea a Codului muncii și aceea a asigurărilor sociale. Or, aceasta este o problemă prin excelență multiplă, și reclamă participarea unor specialiști din diverse domenii, ca să se poată găsi niște soluții.

Magda Cârnelci: Dar aveți o agendă cu propuneri legislative care privesc persoanele cu handicap?

Rodica Stănoiu: Nu avem deocamdată, pentru că e vorba de alte priorități. Dacă tot sint de făcut niște lucruri, sistem deschis să primim sugestii.

Magda Cârnelci: Înțeleg, în concluzie, că dv. invitați ONG să vină cu sugestii și propuneri, eventual chiar cu proiecte de lege, dacă se poate.

Ar fi utilă o colaborare mai intensă între ONG și SSPH

Olga Jora (director pe probleme de comunicare la Secretariatul de Stat pentru Persoanele cu Handicap): Cred că toți reprezentanții organizațiilor și asociațiilor pe diverse probleme ale persoanei cu handicap, cunosc proiectul de lege care unifică *Legea 53/1992 cu privire la protecția specială a persoanelor handicapate și 57/1992 cu privire la încadrarea în muncă a persoanelor handicapate*. Aceștia au fost consultați, și chiar persoanele din organizațiile prezente aici au fost la doamna ministru secretar de stat Gabriela Popescu, să-l dezbăte.

Marele nostru handicap este într-adevăr mentalitatea, dar nu numai la nivelul societății, ci și la nivelul factorilor de decizie și al administrației locale, care ar trebui de fapt să aplice legea. De exemplu, bugetul pentru instituțiile destinate persoanelor cu handicap din țară este distribuit descentralizat, prin administrația locală. Dacă, la nivelul administrației locale, persoana care gestionează acest buget poate considera că prioritar este să asfalteze drumul, în loc să acorde asistența specială pe care legea o acordă handicapatilor, asta ține

într-adevăr de educația umanistă a respectivelor persoane.

Păreră mea este că Departamentul pentru Învățământul Special din Ministerul Educației Naționale ar trebui să nu funcționeze ca un departament special, izolat de restul învățământului. El ar trebui să fie acela care să impună în programa de la toate nivelurile, de la grădiniță și până în clasa a 12-a, măcar o oră pe an în care să se discute despre comportamentul civic pe care ar trebui să-l aibă copilul față de persoana cu nevoi speciale. În acest sens, SSPH a propus o acțiune menită să producă o schimbare în conștiința oamenilor privitor la atitudinea față de persoana cu handicap. Pe 3 decembrie 1997, cu ocazia Zilei Internaționale a Persoanelor cu Handicap, am avut un simpozion intitulat simbolic „Persoana cu handicap – partener și cetățean”. Dar, nici unul dintre reprezentanții vieții culturale și nici din clasa politică, în afară de doamna deputat Florica Raica, care au fost invitați, nu a onorat cu prezența acest simpozion.

Este foarte simplu să discutăm noi între noi și să aruncăm cu săgeți unul în

Olga Jora

celălalt. Ar trebui să avem fiecare momente de luciditate și totodată de solidaritate și să vedem ce putem face pentru persoana cu handicap. Eu sint de acord că persoanele cu handicap nu ar trebui să beneficieze de acest statut protecționist. Că trebuie să pornim de la prevenție, să ajungem la recuperare, educație și integrare. Dar, în acest context în care statutul social al cetățeanului la noi, în general, se degradează, există foarte multe ecouri din țară – scrisori, intervenții la radio – prin care persoanele cu handicap solicită acest statut protecționist. Există proiectul de lege de care vă vorbeam. S-a trimis Guvernului un proiect de ordonanță privind înființarea Comisiei de Expertiză Medicală a Persoanei cu Handicap, care să ateste handicapul, și va funcționa separat de comisiile de expertizare a invalidității, care vor rămâne sub coordonarea MMPS. În momentul în care fiecare dintre aceste comisii își va exercita atribuțiile, probabil că și persoana cu handicap va fi evaluată altfel, mai complex.

Magda Cârnelci: Nu credeți că ar trebui consultate și ONG-urile?

Olga Jora: ONG-urile care sint de față au fost consultate.

Daniel Vasilescu: Multe ONG-uri nu au fost consultate...

Olga Jora: Dacă sint 100 sau 200 de ONG, nu puteau să fie consultate toate. Le consultăm pe cele care au consecvență în activitatea lor.

Proiectul de lege referitor la persoanele cu handicap trebuie înlocuit

Daniel Vasilescu: Aprecieri această deschidere către comunicare a SSPH. Din răspunsul parlamentarilor aflăm că proiectul de lege nu a ajuns în Parlament, ci deocamdată a fost transmis, prin intermediul inspectorate-

lor din teritoriu, pentru discuții cu organizațiile. Din câte cunosc, răspunsurile a cel puțin cinci organizații au fost împotriva proiectului de lege, și asta se întâmplă acum cca două luni. Mă mir că acest proiect mai este încă în circulație. Mă bucur că nu a ajuns încă la Parlament. Este inacceptabil, din punctul de vedere al celor aproape 60 de organizații cu care sintem în relație.

Olga Jora: Acest proiect există, pentru că cele două legi trebuie să fie amendate. În situația în care el nu a corespuns la testul ONG, va fi revizuit. Dar, *Legile 53 și 57* deja au limite, în contextul actual.

Francisc Simon: Persoanele cu handicap și organizațiile lor nu doresc legi speciale, ele doresc ca toate legile care se elaborează de către Parlamentul României să vizeze și persoanele cu handicap. Această integrare a noastră în societatea românească s-a făcut printr-o legislație antidiscriminatorie. Noi simțim această discriminare prin marginalizarea la care sintem supuși, în special refuzul organismelor de stat de a colabora cu organizațiile persoanelor cu handicap, pe care îl simțim exact ca pe o marginalizare. Organizațiile internaționale, ONU, spre exemplu, recunosc persoanele cu handicap și organizațiile acestora, inclusiv pe reprezentanții legali ai persoanelor cu handicap, drept experți în domeniul handicapului. În 1992 s-a pornit, s-au dat niște legi ale căror efecte negative le vedem acum, dar noi le-am simțit de atunci. S-a făcut și o consultare cu organizațiile, dar, sub presiunea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, toate cerințele noastre au fost uitate. Comisiile parlamentare nu au ținut cont de ceea ce am cerut noi, ci de ceea ce a vrut MMPS. Și se vede în continuare că se face expertiza *capacității de muncă* de către comisia de expertiză, și nu se face expertiza persoanei, ca să se dovedească ce nevoi individuale are această persoană.

Olga Jora: În practica comisiilor de expertiză ce funcționează sub coordonarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, persoana cu handicap care a ieșit la pensie pentru limită de vîrstă nu mai este expertizată. De aceea, prin proiectul de ordonanță pe care Secretariatul de Stat pentru Persoanele cu Handicap l-a trimis Guvernului, s-a cerut ca expertizarea persoanelor cu handicap să se facă în cadrul unei comisii speciale pentru persoanele cu handicap.

Angela Fotache

Dezinteresul instituțiilor de stat

Angela Fotache (președinta Fundației de Cultură și Artă „Optimiști”): Îi pun două întrebări doamnei Olga Jora: 1) care este motivul pentru care doamna ministru nu a găsit nici astăzi de cuvînt să fie aici? 2) de ce Secretariatul de Stat

(Continuare în pagina IV)

Societatea trebuie să înțeleagă problemele persoanelor cu handicap

(Urmare din pagina III)

pentru Persoanele cu Handicap nu are în structura sa nici o persoană cu deficiențe? Persoana cu handicap cunoaște cel mai bine ce trebuie să facă. Cred că dacă acolo, în minister, ar exista una, două, trei persoane cu deficiențe nu ar mai fi astăzi această dezbatere. Nu am ajuns la atâtea probleme, atâtea hirtii scrise și refuzate. Dv. știți că Suedia a avut ca ministru 8 ani de zile un nevătător? De ce Secretariatul acesta de Stat nu poate să aibă o persoană cu handicap în rol de conducere?

Ministerul Culturii habar nu are că există Fundația „Optimisti”, pe care o cunoaște străinătatea, dar nu și România. La manifestările noastre culturale vin oameni de foarte mare cultură, dar nu vine Ministerul Culturii sau SSPH, nu

Mihaela Popa

este trimisă decât doamna Olga Jora, care trebuie să ia todeauna bobornacele. Eu așa fi vrut s-o văd pe doamna secretar de stat. Este a doua oară când ne întâlnim și dînsa nu-și poate găsi timp.

Olga Jora: Doamnei ministru îi pare foarte rău că nu a putut să onoreze dezbaterile de astăzi, dar pe agenda domniei sale era anunțată o întrevvedere confirmată cu mult timp înainte, pe care nu a putut-o contramanda. În cadrul instituției noastre lucrează două persoane cu handicap. În inspectoratele din țară există, de asemenea, angajate persoane cu handicap.

Mihaela Popa (membru suplent în Consiliul Național al Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România): Tot ceea ce au ca program ONG-urile persoanelor cu handicap sau ale susținătorilor legali nu se referă la ceea ce avem acum în țară, care nu sînt nici măcar drepturi, ci o batjocură. Se referă în mod special la îndatoririle care dau demnității ființei umane. Cînd noi spunem în programele noastre „integrare”, de fapt ne referim în mod special la îndatoririle și activitățile cu care își poate dezvolta și pune în valoare abilitățile o ființă umană. De asemenea, o problemă importantă este aceea a vieții autosusținute. În loc să vorbim de bugete, mai bine ne-am schimba mentalitatea, în special la nivel guvernamental. Niciodată nu vor fi bani. Să nu uităm un lucru: România a ratificat niște convenții internaționale și este răspunzătoare în fața lumii întregi pentru ceea ce a semnat, iar acolo nu se vorbește de bugete și de conjuncturi.

Vă întreb, în primul rînd în calitate de mamă a unei fetițe cu deficiențe multiple asociate: pe dascălii actuali, ca specialiști și cetățeni, cine îi educă? Dacă va rămîne aceeași programă, inclusiv în învățămîntul special, și aceeași mentalitate, niciodată nu o să schimbăm nimic. La ora actuală, în România discriminarea merge pînă acolo, încît foarte mulți copii nu sînt acceptați nici măcar în învățămîntul special. Fetița mea este în clasa întâi într-o școală specială și are pro-

bleme de mușchi, de coordonare, are și un ușor retard. Foarte greu va învăța să facă semnul grafic. La ora actuală, chiar în școlile speciale – și nu din reaua-voință a profesorilor, care sînt hingherii de inspecții –, copiii sînt notați după capacitatea de a reproduce semnul grafic, indiferent dacă este matematică sau scriere. Din acest motiv, copilul meu are nota 5.

La ora actuală, de cîte ori am discutat cu ministerele, în special cu MMPS și cu Secretariatul de Stat pentru Persoanele cu Handicap, ei s-au cramponat strict de cifre. Dar studiile făcute de noi sau studii din țări care au experiență în acest domeniu dovedesc clar că este mai ieftin, mai util și mai moral ca oameții să nu trăiască în instituții. Pericolul este că se cheltuiește foarte mult pentru aceste instituții. Deși nu se recunoaște, în ele sînt condiții de netolerat pentru ființe umane. Mai ales în căminele-spital pentru copii. Copii care sînt luați de acolo într-o stare de nedescris, cu puțină dragoste și umanitate, într-un timp incredibil de scurt fac niște progrese fantastice, deși erau considerați „legume”. Mai periculos este că aceste așa-zise drepțuri, care de fapt sînt o rușine, sînt cerute de oameni datorită unei mentalități induse: familia i-a spus de mic „săracu de tine”, nu a fost lăsat să încerce să mînnice singur sau nu a lăsat să-l vadă nici măcar vecinul.

Este periculos acest sistem de gestionare de către stat a banilor pentru însoțitorii persoanelor cu handicap. În special în cazul copiilor cu handicap psihic, pentru că aceștia sînt cei care pot riposta cel mai puțin. De ce? Pentru că părintele, oricît de bine intenționat este, nu are un anumit grad de cultură sau de școlarizare. Și atunci, cu cele mai bune intenții, propriul părinte devine de fapt unul dintre temnicerii copilului. Chiar dacă este o persoană doar cu handicap fizic, voluntară, și-și cere dreptul la muncă, la viață, prin această pensie amărită care i se dă și prin salariul care se dă însoțitorului, este strict legat de familie și în imposibilitate de a avea curajul „nebunesc”, în societatea românească, de a-și lua destinul în propriile mîini. Tocmai pentru că trăim într-o societate cu regim de austeritate, părinții sînt de cele mai multe ori însoțitorii copiilor. Dar nu se poate trăi numai din asta. Dacă sînt mai mulți copii, mama face și gospodărie, mai și lucrează. De integrarea, de recuperarea socio-medicală a copilului, nu se mai ocupă nimeni. Ideal ar fi ca banii aceștia, mulți, puțini, să fie redirecționați către administrații locale, către organizații și programele lor, către familii și persoanele care-și pot gestiona acești bani. Ele să stabilească ce servicii își pot cumpăra.

Leonida Pop (director al Fundației „Vasile Voiculescu”): Persoana cu handicap este în România trecută printr-un cerc vicios, pe la cel puțin patru ministere. Aceasta este o batjocorie a demnității celui care nu poate nici traversa, din cauză că primăriei nu i-a venit ideea să facă strada în așa fel încît ea să poată fi traversată și de către persoanele cu handicap. Dacă cei care sînt confrunțați cu problema handicapului nu vor ajunge în funcții de răspundere în domenii care decid asupra dinșilor, putem să mai ținem încă o sută de „șezători” ca această, fără ca lucrurile să se schimbe.

Handicapul creat de spațiul arhitectural

Magda Cărneci: Cum se vede problema persoanelor cu handicap din punctul de vedere al unui urbanist, al unui arhitect?

Mariana Celac: Sînt convinsă că prima sursă de nedreptate pentru persoanele cu handicap vine din spațiul fizic, din organizarea vieții reale: de la bordura înaltă de trotuar, de la imposibilitatea de a accede alfel decît pe o scară într-un teatru, de la faptul că nu există nici o

bibliotecă în București unde să poți trece printre rîndurile de mese cu un scaun cu rotile ș.a.m.d. Ar trebui să identificăm acele lucruri de care ne ciocnim cu frecvența cea mai mare, sau care provoacă cele mai mari disconforturi sau frustrare. Deci, lucrurile trebuie să înceapă în spațiul real și acolo trebuie să se vadă ce se poate întimpla.

A doua problemă este că legislația în virtutea căreia se fac expertizele este îmbibată pînă la saturație de conceptul societății din care am ieșit, acela că avem un singur buzunar, că de acolo se plătesc salariile și pensiile și că principala problemă a legiuitorului era ca nu cumva unul care lua pensie să mai ia și o bucatică de salariu.

Ștefan Lungu (arhitect, Uniunea Arhitecților din România): Individul cu handicap trebuie să fie pus în situația de a duce o existență demnă. De ce nu funcționează de fapt acest mecanism? Pentru că este centralizat, pentru că este arbitrar și pentru că de fapt de problemele oamenilor cu probleme trebuie să se ocupe chiar El. În comunitățile mici, care-și gospodăresc singure bugetele, nu are loc unul care profită de pe urma unei astfel de legislații favorizante. Ei au bugetele astea ca să-și rezolve problemele lor, nu ca să beneficieze de niște facilități.

Mariana Celac: Legat de amenajarea spațiului public, aș vrea să văd că GDS dă în judecată Teatrul Național din București, pentru că nu oricine poate să ajungă la Sala Mare. Sau Biblioteca Municipală.

Ștefan Lungu: În SUA există legi de reglementare a construcțiilor în acest sens.

Horia Stupcanu (șef serviciu în Departamentul Urbanism al Primăriei Municipiului București): Construcțiile

Horia Stupcanu

ca atare sînt avizate și autorizate în primărie; amenajările publice: străzi, trotuare, stopuri cu semnalizare, autobuze nu ajung niciodată să facă obiectul unei astfel de autorizări. Sînt arhitecți și beneficiari care își doresc ca în construcțiile pe care le edifică să aibă acces toate persoanele, fără nici un fel de deosebire, și sînt arhitecți și beneficiari care nu doresc acest lucru. Se poate întimpla că în momentul în care în proiect s-au prevăzut și rampe de acces, beneficiarul execuției să nu le facă. Niciodată nu am văzut pînă acum stipulată la autorizare obligativitatea acestei prevederi, așa cum n-am văzut menționat faptul că a fost prevăzut.

Magda Cărneci: Dar nu există o obligație legală în acest sens?

Suplimentul face parte din programul LIANT, finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

Ștefan Lungu

Daniel Vasilescu: Există un normativ pentru accesibilitatea în mediul fizic. Acum un an și jumătate, cînd, am făcut o anchetă la inspectoratele MLPAT din întregul teritoriu, nici unul nu știa de acest normativ.

Ștefan Lungu: Există o lege a calității în construcții care are 6 exigențe fundamentale, printre care și „siguranța în exploatare”. Ei bine, la acest capitol, Ministerul Lucrărilor Publice este dator să scoată un normativ care să includă între altele și acest document și să-l facă obligatoriu tuturor organismelor care avizează proiectul. Ei bine, acest lucru nu s-a făcut.

Daniel Vasilescu: Să înțeleg că acest normativ, o lucrare ce a costat nu știu cîte milioane la momentul respectiv și care se vede că este făcut gospodărește, nu are nici o importanță?

Mihail Cazacu (coordonator programe finanțare în cadrul Grupului de Studii pentru Problemele Handicapaților): Care este obiectivul strategic al oricărui demers în domeniul persoanelor cu handicap? Grupul de Studii pentru Problemele Handicapaților a arătat că scopul este integrarea, nu protejarea persoanei. În aceste condiții, auzim că proiectele de legi se primesc de la Guvern, adică legislativul nu are inițiativa legislativă. Asta înseamnă că-n acest model de gîndire executivul trebuie să se gîndească să integreze persoana cu handicap și abia după aceea vine și legislativul și creează cadrul. De asemenea, s-a discutat despre fonduri și că acestea vin de la stat. Fondurile nu vin niciodată de la stat. Ele vin din impozite, ca surse ale bugetului: din impozitele pe salarii și din impozitele pe profit și din toate taxele. Toate vin de la oamenii care produc în țara asta. Inclusiv salariile persoanelor care sînt invitate aici. Pînea pe care acestea o mînnăncă este pusă pe masa lor și de rudele persoanelor cu handicap, pentru că persoanele cu handicap din păcate nu au drept de muncă, deci nu sînt impozitate pe salariu, dar sînt impozitate todeauna pentru că plătesc TVA. Cînd se duc și cumpără de la magazin ceva, persoanele cu handicap plătesc salariu unora dintre cei care nu sînt de față aici. N-ar fi bine ca aceste persoane să știe, să devină conștiente de unde mînnăncă?

Magda Cărneci: În concluzie, nu e suficient un control al instanțelor de fapt, ci e nevoie de control și vigilența ONG, și alte forme de asociație civică, lucru pe care vom încerca să-l facem, și să ducem această luptă picătură cu picătură pentru schimbarea handicapului nostru colectiv, care este acela de mentalitate.

Responsabili de proiect:

RODICA PALADE („22”) și DANIEL VASILESCU (GSPH)

Redactor: DAN HERA

Grafică: DAN PERJOVSCI

Tehnoredactare: FLORIN ANGHEL

Corectură: RODICA TOADER și

MARA ȘTEFAN

De ce a căpătat PNL o voce distinctă

Interviu cu VALERIU STOICA, prim-vicepreședintele PNL, realizat de RODICA PALADE

Am perceput ultimele mișcări ale PNL ca pe o încercare de a face distinctă vocea liberală pe scena politică. Mă refer la Congres, precedat de scrisoarea dv., de unificarea cu PAC și de declarația politică.

Este corectă percepția dv. Nu pentru că pînă în acest moment identitatea noastră ar fi fost neclară. Congresul din mai '97 a conturat foarte bine această identitate atît prin Programul care a fost adoptat, cît și prin Statutul votat cu acea ocazie. Între timp, însă, noi am fost într-un sistem de alianțe în care am înțeles că, așa cum se întîmplă ori de cîte ori închei un contract, îți limitezi modul de manifestare a propriei identități.

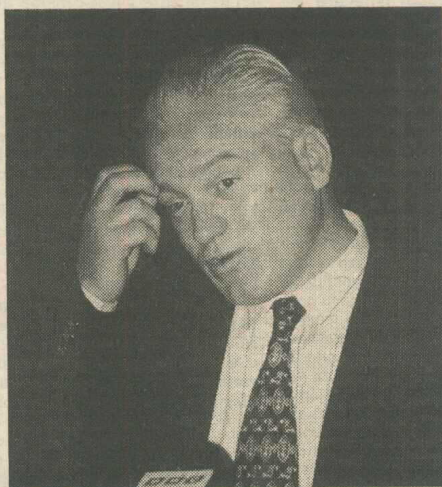
Aș vrea să discutăm întii de relația PNL cu CDR, pentru că în interiorul ei ați cîștigat alegerile.

În ce privește Convenția Democrată, noi am înțeles să respectăm întotdeauna deciziile luate de această coaliție. Și am înțeles că, deși PNTCD și PNL constituie axa de structurare a acestei convenții, să respectăm regulamentul Convenției și mecanismul de decizie al acestei coaliții. Deși ne-am expus întotdeauna punctul de vedere în cadrul coaliției, nu întotdeauna, însă, el a fost urmat. Pentru că a existat un refuz de a percepe semnalele realității în cadrul CDR, el s-a transformat în obstinație de a urma o soluție care devenise din ce în ce mai puțin viabilă. Soluția propusă tot timpul, de la declanșarea crizei politice a fost să continuăm guvernarea chiar într-o poziție minoritară, în speranța că se va putea crea ad-hoc, în funcție de fiecare proiect de lege, o majoritate parlamentară care să susțină guvernul. Noi am atras atenția, încă din ianuarie, că o asemenea tactică politică, în condițiile unei țări în tranziție, este nerealistă. Guvernul aici nu are doar misiunea supraviețuirii, el trebuie să ia măsurile dure de reformă care au nevoie de un sprijin parlamentar solid. Din păcate, a existat și acțiunea declanșată de PD care, din punctul de vedere al PNL, nu a fost cea mai potrivită. Am în vedere mai ales ieșirea de la guvernare a PD, pentru că discuțiile, obiectiile, criticile în cadrul coaliției erau posibile. Prin decizia PD, funcționarea coaliției a devenit imposibilă. Aveam de ales între două variante: să încercăm să refacem majoritatea parlamentară, sprijinită pe actuala coaliție la guvernare, sau să acceptăm ideea alegerilor anticipate. Alegerile anticipate sînt, din punctul de vedere al PNL, absolut inutile, nefiind de natură să schimbe configurația politică a țării. Am crezut că e mult mai bine să refacem această majoritate parlamentară, cu ce avem.

Accentuarea vocii liberale, de acum, pe ce s-a bazat? Pe faptul că PNL s-a consolidat între timp? Aveți la îndemînă niște cifre? Pe ce procent vă bazați în acest moment?

Această schimbare de poziție a PNL nu se bazează în primul rînd pe consolidarea partidului, deși aceasta este o realitate despre care o să vorbesc. Am crezut că sîntem într-un moment de criză profundă, în care o asemenea intervenție era necesară, indiferent de forța pe care o avea partidul. Mai mult, nu întîmplător am adresat acea scrisoare deschisă înainte de Congres. Mi-am asumat personal acea responsabilitate, pentru că, în măsura în care s-ar fi apreciat că acest gest este inoportun, întreaga responsabilitate mi-ar fi revenit mie, cu toate consecințele. Reacția la scrisoare a demonstrat că starea de spirit din partid era exact aceasta, iar declarația politică adoptată de Congres reia, practic, ideile cuprinse în scrisoare. Consolidarea partidului nostru este reală și ea s-a produs în ultimul an, în mai multe direcții. În primul rînd, clarificarea doctrinării produsă în ultimul an arată că este nevoie de un partid liberal puternic, care să fundamenteze reforma în România. A doua direcție a fost cea organizatorică. De la Congresul din '97 pînă acum am reușit printr-o muncă puțin spectaculoasă să recreăm structurile partidului, aproape în întregul teritoriu. Cred că momentul cel mai important în această direcție de consolidare organizatorică a fost unificarea cu PAC: cine cunoaște istoria politică a României după '89 știe foarte bine că PAC a luat naștere tocmai ca urmare a erorilor strategice și tactice săvîșite de PNL, pentru că mulți dintre cei care au întemeiat Alianța Civică și apoi PAC aveau o gândire liberală. Prin această unificare n-am făcut altceva decît să recuperăm în PNL o zonă care, cel puțin în esența ei, era liberală. Iar componenta civică pe

care a format-o tot timpul PAC este o nuanță specifică, de altfel, liberalismului. Există în CDR o axă PNTCD-PNL și este cazul să adăugăm că, în momentul definitivării procesului de unificare liberală, această axă presupune că în mod paritar cele două partide își asumă responsabilitatea de lideri ai CDR. În legătură cu Convenția mai trebuie făcută o precizare: se uită că, de fapt, în momentul de față, există două Convenții: o Convenție Democrată a partidelor, înscrisă ca atare la tribunal, și această convenție a participat la alegeri și această convenție a cîștigat alegerile, chiar dacă autoritatea zonei civice din Convenție este foarte importantă. Ulterior s-a reformat cealaltă Convenție Democrată, ca alianță între partidele politice și formațiunile civice, înscrisă la tribunal în primăvara anului trecut, deci, după alegerile din '96. Cred că plecînd de la această premisă ar trebui să identificăm mai bine rolurile pe care ar trebui să le joace fiecare dintre aceste două tipuri de formațiuni.

De acord, dar dumneavoastră știți foarte bine că alegerile s-au cîștigat, în bună parte, sub umbrela acestor asociații civice. Și am în vedere, în primul rînd, Alianța Civică. Populația cînd a votat a știut foarte bine de Alianța Civică, nu de ceea ce era înscris la tribunal.

Chestiunea distribuirii rolurilor în Convenție este importantă și din punctul de vedere al luării unor decizii, pentru că, dacă vrem să păstrăm coerența a Convenției în ambele zone, a politicii și în zona civică, trebuie să distribuim aceste roluri. A existat, din păcate, o confuzie de roluri în această perioadă. Pentru că deciziile politice au fost luate uneori mai mult de formațiunile civice decît de cele politice. Din cauza aceasta există riscul ca eșecul unor decizii politice să se repercuteze, în mod nedorit, tocmai asupra zonei civice din CDR, zonă care ar trebui să-și păstreze autoritatea morală.

Dar și invers este valabil.

Și invers este valabil. Adică partidele nu trebuie să ia decizii în zona civică, de acord.

Care e cea mai bună formulă? Separarea?

O asemenea separare există deja, pentru că, repet, Convenția partidelor este ca atare o entitate distinctă și are o legitimitate juridică proprie. Important este ca să fie și funcțională și ca această Convenție care constituie o alianță de partide și asociații civice să-și rezume activitatea la chestiunile civice și, dacă este posibil, să exercite acest control din zona civică asupra deciziilor politice luate inclusiv de partidele care fac parte din Convenția Democrată. Aici trebuie să găsim formulele cele mai adecvate pentru a păstra acest capital de credibilitate al zonei civice. Pentru că politica erodează.

Să ne întoarcem la ce se întîmplă acum. A încetat criza politică? Voiam, însă, înainte, să precizăm un lucru: sînt absolut de acord că printr-o doctrină liberală se face reforma, dar, fiind siliți să faceți o coaliție cu un partid social-democrat, de exemplu, nu veți ajunge în situația de a vă castra doctrina pentru a face combinația cu Partidul Democrat?

Aveți dreptate. Mai întii vreau să vă spun că nu

s-a sfîrșit criza politică. Demisia guvernului înseamnă doar cheia pentru deblocarea crizei. Important este cît de înțelepți vor fi partenerii de coaliție pentru ca, în discuțiile pe care le vor purta pentru formarea noului guvern și alcătuirea programului, să găsească soluțiile care să nu creeze nimănui o senzație de frustrare. Pentru că această criză s-a declanșat datorită unei senzații de frustrare. Fiecare dintre formațiunile politice a simțit că doctrina și programul său nu se regăsesc în actele de guvernare. Trebuie să găsim soluțiile înțelepte pornind de la următorul adevăr: există o zonă a deciziei guvernamentale și parlamentare, în care trebuie să înțelegem că avem o identitate de viziune. Și anume, demontarea structurilor etatiste. În această privință, și PNL și PNTCD și PD, și UDMR trebuie să aibă o viziune identică.

Deci acesta este punctul care vă unește?

Da, și nu e nimic împotriva naturii. Dumneavoastră vorbiți de o castrare a doctrinei liberale ca urmare a participării la o asemenea coaliție. Nu e nici un pericol, pentru că, în momentul de față, liberalismul acționează numai pe o zonă îngustă a economiei private. Și nici nu se poate crea un teren propice de manifestare a principiilor liberale în această zonă privată, cîtă vreme ea este tot timpul sugrumată de zona economică de stat. Rostul nostru comun, ca liberali, în momentul de față, și democrați, și țărăniști, și toți ceilalți este mai întii să demontăm structurile etatiste și să creăm loc pentru acțiunea principiilor liberale. Abia în momentul în care se reușește restructurarea, privatizarea, în momentul în care întreaga economie românească va fi dominată de proprietatea privată, abia atunci s-ar putea spune că ne putem „certa” cu prietenii noștri țărăniști sau social-democrați. E adevărat însă că PNL, în Programul de guvernare, dorește să regăsească măsurile de sprijinire a sectorului privat. Sîntem preocupați să demontăm structurile etatiste, dar dacă nu avem grijă în acest timp de sectorul privat s-ar putea să constatăm că, pînă ne întoarcem privirea înspre el, decedea. Iată de ce noi dorim să găsim instrumentele, atît în decizia guvernamentală, cît și în cea parlamentară, pentru a ajuta sectorul privat.

Ce garanții aveți că acum nu veți repeta greșelile și nu veți ajunge în același blocaj, perpetuînd criza?

O asemenea teamă există. Ne-am gîndit la această problemă: ce garanții avem, inclusiv din partea Partidului Democrat, că nu se va repeta istoria? Și nu sînt decît două garanții posibile. Prima, care este foarte fragilă, aceea că fiecare dintre noi a învățat din experiența acestui an de guvernare că funcționarea coaliției are nevoie de niște reguli precise, limpezi. Doi: că în activitatea ei, coaliția trebuie să pornească de la un program nu general, ci concret. A doua garanție care ar fi mai solidă este tocmai redactarea acestor documente chiar la începutul drumului comun. Cînd am format această coaliție, în '96, am fost animați mai mult de idealuri abstracte, decît de cunoașterea concretă a dificultăților cu care urma să ne confruntăm. Acum cunoaștem aceste dificultăți, sîntem în măsură și să redactăm un regulament limpede de funcționare a coaliției, să redactăm și un program concret de guvernare, cu măsuri precise, cu etape precise, cu termene precise. Rezolvarea crizei politice nu este suficientă, ea trebuie să fie doar temelul care duce la rezolvarea crizei economice, cu mult mai profundă decît criza politică. Cred însă că orice om responsabil din țara asta, și mai ales oamenii politici, trebuie să înțeleagă că rezolvarea crizei politice nu este un scop în sine. Eu înțeleg foarte bine îngrijorarea care a fost exprimată, de exemplu, de miniștrii independenți din Guvern, de d-l Pleșu, d-l Dăianu, d-l Ilie Șerbănescu, Dumnealor au atras atenția în primul rînd asupra acestor dificultăți economice cu care se confruntă România. Nu este mai puțin adevărat, însă, că toate aceste probleme nu pot fi rezolvate numai dintr-o poziție de independent. Și eu i-aș ruga pe toți independenții să reflecteze încă o dată foarte serios la faptul că orice problemă, în democrație, trece prin palierul politic. Dacă recunoaștem cu toții că politicul reprezintă premisa pentru rezolvarea tuturor celorlalte probleme, atunci trebuie să înțelegem, de asemenea, cu toții, că nu putem sau nu e bine să stăm deoparte.

„Vînd/cumpăr repatriere“

30 decembrie 1989. CFSN adoptă **Decretul-lege nr. 7, act normativ cu caracter reparatoriu**, ce-i vizează pe românii care au părăsit țara și care vor putea reveni acasă de acum înainte. **Legea cetățeniei nr. 21/1991** venea să completeze acest decret: cei care erau cetățeni români la momentul semnării pactului Ribbentrop-Molotov (1939, aplicat la noi în 1940), și care locuiau în teritoriile românești anexate ulterior la URSS, își pot redobîndi cetățenia română. Dacă doresc, își pot stabili domiciliul definitiv în România, cu o singură condiție, și aceea mai mult formală: prezentarea adevăratei cu adresa la care vor locui și, dacă e cazul, semnătura proprietarului. Urmașii românilor „sovietizați” au aceleași drepturi.

Hotărîrea de Guvern 626/97, Monitorul Oficial, 271 bis, Anexa 6, pct. 9: „Persoanele fizice care își stabilesc domiciliul definitiv în România pot introduce în țară, fără a fi supuse plății taxelor vamale, pe baza adevăratei emise de Ministerul de Interne, orice bunuri prezentate la vîmuire, inclusiv două mijloace de transport auto, indiferent de categoria acestora.

Prevederile din alineatul 1 se aplică o singură dată în termen de nouă luni de la data stabilirii definitive a domiciliului în România. Ancheta de față nu se referă la acei români care, siliți să părăsească, la un moment dat, țara, s-au reintors, ci la acea categorie de repatriați care și-au folosit dreptul legal la repatriere ca paravan pentru afaceri de import cu mașini și alte bunuri, beneficiind de scutirea de taxe vamale. **„E o problemă delicată”** – sînt cuvintele care s-au repetat în fiecare din discuțiile cu reprezentanții instituțiilor implicate în soluționarea fazelor repatrierii (MI – Direcția pentru controlul și eliberarea pașapoartelor; MAE – Biroul pentru Relații Consulare și Direcția Generală a Vămirilor – Serviciul de taxe și tarife pentru călători). Observația vizează faptul că cei mai mulți dintre repatriați provin (revin) din Republica Moldova.

Românii din Basarabia

Statisticile Ministerului de Interne, singurul abilitat să țină o evidență a repatriților, indică pentru perioada 1 ianuarie 1990–31 decembrie 1997 un număr total de 36.380 de persoane care și-au redobîndit cetățenia română. Dintre aceștia, 7.490 sînt „moldoveni”, 5.254 „germani”, 3.865 „francezi”, 3.315 „americani”, 2.252 „austrieci”, 1.739 „israelieni”, 1.470 „unguri”. Deși cifrele globale pe 8 ani nu arată diferențe foarte mari între „țările de origine”, situația actuală este alta. În timp ce numărul de repatriați din restul țărilor a fost mai moderat în schimbări de la un an la altul, cel din Moldova a crescut spectaculos în ultimii 2 ani: de la 128, în 1992, 195 în 1993, 384 în 1994, la 1.753 în 1996 și 4.092 în 1997 (mai mult decît dublu față de anul precedent). Numai în primele două luni ale acestui an, s-au repatriat alți 1.234 de români basarabeni, și numărul solicitanților continuă să crească.

Din cele 50 de persoane, mereu altele, care de patru ori pe săptămînă își depun dosarele pentru repatriere la Biroul pentru Relații Consulare, 80% vin din Moldova. Aici, pe strada Spătarului nr. 45, în curtea mică, de la primele ore ale dimineții și pînă în jurul lui 3 după-amiază, stau adunați în așteptare studenți, muncitori și șomeri din Chișinău, doamne corporolente și tinere domnișoare moldovence. A acestora li se adaugă un număr de 8–10 persoane care vin din țări vestice. Rezervați atunci cînd îi întrebă despre motivele repatrierii, unii dintre viitorii cetățeni români vorbesc între ei... pe rusește. Niște liste de ordine a intrărilor cu o compoziție extrem de mobilă sînt vehiculate la rîstimpuri. Locurile la coadă se plătesc, încît un naiv venit de dimineață, care nu-și „aranjează” locul cu alcătuirii de liste, se trezește că a așteptat degeaba și că va trebui să revină în altă zi. Un loc ținut de un samsar binevoitor, venit cu noaptea în cap, costă între 50.000 și 100.000 de lei. „Bine pregătiți cu actele din dosare”, după cum observă subofiterul de la intrare care le distribuie formulare, moldovenilor le ajung 24 de ore pentru un drum dus-întors Chișinău–București, în cazul în care nu sînt studenți și se întorc pe la cămine. Adevărata cu domiciliul la care declară că vor locui după repatriere se obține ușor (o cunostință) și nu obligă la nimic.

Afaceri

Explicația creșterii recente a numărului de repatriați din Moldova, și nu numai, este aceea că a durat ceva timp pînă la răspîndirea și organizarea tentanței afaceri de „vînzare” a repatrierii. În fapt, nu repatrierea se vinde, acest lucru nefiind posibil, ci scutirea de taxe vamale. Cineva care dorește să-și aducă din vest o mașină sau alte bunuri (mobilă, calculatoare ș.a.) apelează, contra unei sume de bani mult mai mici decît ar costa vîmuirea produselor, la serviciile unui repatriat. Acesta semnează la vamă pentru respectivele bunuri declarate drept „personale”, după care le „vînde” adevăratului proprietar. Cîștigă și unul, și altul; pierde statul.

CUMPARARI DIVERSE

CUMPAR repatrieri. 094.517.697.

distribuitori. Tel.321.31.70; 321.60.40.

REPATRIERE. Tel.336.02.09.

VAND urgent torabă stos. închisă cu...

Astfel de anunțuri apar tot mai frecvent la mica publicitate. Numai în perioada decembrie 1997–februarie 1998, în *România liberă*, de exemplu, au fost anunțate 26 de vînzări și 49 de cumpărări de repatrieri. Chiar în curtea Biroului pentru Relații Consulare, niște băieți cu celulare și haine de piele negociază discret cu viitorii beneficiari ai scutirilor de taxe vamale. Și dacă în ziare sumele cerute sau oferite sînt de 4.000–7.000 de dolari, la „purtătorul” repatrierii deseori nu ajung mai mult de 1.000–2.000 de dolari. Restul aparține abilitului mijlocitor, din categoria căruia pot fi găsiți reprezentanți și prin barurile din Complexul studentesc Grozăvești. Aici, un misterios Petrică „recrutează” studenții moldoveni, care, datorită situației lor materiale, își vînd cel mai ieftin repatrierea: 500 sau 1.000 de dolari obținuți fără nici un efort ar lumina chipul oricărui student, fie el basarabean sau român. Ca și anunțurile din ziare, afișele lipite pe pereții căminelor sau pe stîlpii din preajma Grozăveștilor invită la cugetări pe tema patriotismului unora dintre repatri-

ți. Ce nu știu ei, sau poate că nu-i interesează, e că profiturile partenerilor de afaceri ating cifre care le-ar da a-meteli. Un transport care depășește 100.000 de dolari ca valoare (două mașini – modele noi de BMW, Mercedes sau mașini mai vechi de 8 ani –, deseori tiruri cu garnituri de mobilă sau aparate electronice ș.a.) ar presupune, în funcție de mărcile și de țările de fabricație ale diverselor *bunuri personale* ale repatriatului, taxe vamale de la 30.000 la 50.000 de dolari. Numai un Mercedes model 1997, cu capacitate cilindrică mare, înseamnă o taxă de cea 20.000 de dolari. De multe ori, cel care-și „vînde repatrierea” nici nu ajunge să vadă mașinile și celelalte lucruri al căror proprietar legal este pentru o zi. Afacerea se poate tranșa perfect legal, fără ca prezența lui să fie necesară: o procură pe numele unui intermediar imputernicit să rezolve formele vamale și un contract de vînzare–cumpărare întocmit la un notariat oarecare imediat după ce „marfa” a trecut de vamă sînt suficiente.

Evidența precisă a sumelor care nu sînt percepute de la acest gen de repatriții (și care pot fi considerate pierderi de la bugetul statului) nu se poate ține din cauză că, în acte, nu poate fi deosebit un repatriat autentic de un afacerist. În plus, existența unei evidențe speciale a fondurilor implicate în problema repatriierilor nu este justificată la nivelul nici unei instituții, întrucît „afacerile cu repatrieri” se desfășoară într-un cadru perfect legal.

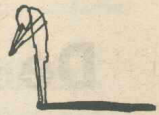
O evidență globală, a tuturor scutirilor de taxe vamale pentru cei aflați în regim de repatriere (deci inclusiv ale celor cinstiți) ar fi putut exista la Direcția Generală a Vămirilor. Ea nu există întrucît în cele 100 de puncte vamale, de frontieră sau interne, majoritatea operațiunilor se desfășoară... manual. Ar fi interesant de știut cîte calculatoare ieftine, cu scutire de vamă pentru repatriții din categoria afaceriștilor, trec pe la aceste puncte.

O posibilitate de a afla care este dimensiunea reală a fenomenului de transformare a repatrierii în afacere ar fi dată de raportarea numărului total de mașini înmatriculate în regim de repatriere la numărul de mașini care, odată înmatriculate astfel, sînt vîndute într-un timp scurt. Cu puține excepții, mașinile repede vîndute reprezintă afaceri (ultima etapă a afacerii cu mașini – vînzarea imediată către „cumpărătorul” scutirii de taxe). Un astfel de calcul nu poate fi făcut cu exactitate pentru că la Brigada de Poliție Rutieră (din București) calculatoarele datează din 1992 și programele le introduce atunci nu prevăd această necesitate apărută ulterior. Cei care lucrează la computerele serviciului „Înmatriculări” de cîțiva ani estimează că numai în București cea 2.000–2.500 de mașini au fost înmatriculate pînă acum de către repatriați, dintre care 80–90% au fost radiate (vîndute) în maximum o săptămînă.

Repatriții pentru o vară

Decretul-lege nr. 7/1989 și scutirea de taxe vamale, avînd un caracter reparatoriu, îi vizau pe românii plecați în străinătate înainte de 1989. Nimeni nu se gîndise atunci la repatrierea celor care, din motive personale și nu politice, aveau să plece după 1990.

Surse din MI acuză prezența unei categorii ciudate de repatriați... sezonieri. O perioadă de câteva luni petrecute în Vest („francezii” au crescut de la 164, în 1990, la 1.159 în 1997) este uneori suficientă pentru a obține un act de identitate sau doar stabilirea domiciliului într-o țară din Vest, și deci posibilitatea repatrierii. Mai ales o dublă cetățenie permite astfel de manevre „nehotărîte” între România și o altă țară. După ce-și consumă bucată de drept de scutire de taxe va-

male, „sezonierii” se întorc în Vest, revenind după un an sau chiar mai puțin, pentru... o nouă repatriere. Din păcate, acest gen de repatriții în mai multe episoade se întîlnesc destul de des.

Soluții

MI a elaborat și va avansa în curînd guvernului un proiect privind condiționarea acordării statutului de repatriat de petrecerea legală a cel puțin doi ani (după stabilirea domiciliului) într-o altă țară de către solicitantul repatrierii. Afaceriștilor li se va infunda această filieră, iar repatriții autentici nu vor împingina greutăți. Cît despre „delicată” problemă a creșterii numărului de repatriții moldoveni, nu se pune problema luării unor măsuri. Categoria afaceriștilor nu este neapărat reprezentativă. Considerînd această creștere spectaculoasă ca pe un posibil semn al unor tot mai frecvente orientări pro-românești și pro-democratice, ar fi interesant să se modifice și rezultatele sondajelor (și alegerilor) din Moldova, care arată deocamdată că mare parte din populație tinjește încă după mult-ocrotelnică URSS și după comunism.

SANDU IORDACHE

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12 (menționînd CODUL SWIFT: CBITROBU); (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimittînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se retine o comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin cec (nu virament) să se facă prin cecuri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin cecuri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa	80 \$	40 \$	20 \$
occidentală	140 DM	70 DM	35 DM
și Israel:	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Prezentul continuiu al culturii române în lume

Interviu cu ION CARAMITRU, ministrul Culturii

— realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU —

Cînd s-a știut că România va avea statutul de invitat de onoare al Tîrgului de la Leipzig?

Despre Tîrgul de la Leipzig se știe de mult, este un eveniment anual, la care România se prezintă de fiecare dată, investind mai multe sau mai puține resurse. Statutul de invitat de onoare pentru România s-a hotărît în ultimele două luni și jumătate ale anului trecut. Am știut de atunci cît de importantă va fi manifestarea. Pentru pregătirea unui asemenea eveniment este nevoie de cel puțin un an de zile. Programul Festivalului Enescu din luna septembrie a acestui an era gata din septembrie trecut. Dar despre Festivalul Enescu am știut din timp.

Problema pe care am avut-o pentru Leipzig a fost, în primul rînd, aceea a resurselor financiare. Se apropia sfîrșitul anului financiar '97 și era de așteptat că vom intra în '98 cu o înfîziere a votării bugetului. Am prevăzut aceste fluctuații de timp bugetar și am obținut, printr-o hotărîre de guvern, peste 20% din fondurile de care aveam nevoie ca să inițiem comenzi. În a doua jumătate a lui noiembrie, Guvernul a alocat 400 milioane de lei din rezerva bugetară pentru deschiderea comenzilor. Așa a fost posibil ca, pînă la sfîrșitul anului financiar, acești bani să fie cheltuiți în avans pentru comenzi (comenzi de hîrtie, de spațiu tipografic, de titluri etc.). Am reușit acest lucru conform unui plan realizat la Direcția pentru cultură scrisă de la minister, precum și în cadrul Comisiei de carte și achiziții pentru bibliotecă. După care a fost angajat ca contract Thomas Kleininger, în funcția de comisar al expoziției. Din acel moment, lucrurile s-au rînduit mai precis. Fondurile necesare pînă la epuizarea tuturor comenzilor, fondurile pentru acoperirea altor cheltuieli (pe bază de devize), pentru susținerea prezenței la Tîrg a tuturor celor care trebuiau deplasați aici — toate s-au derulat, aș zice, în timp record. Sigur că sînt și scăpări, care țin mai mult de persoane. S-a făcut o licitație pentru design-ul întregului pavilion și în special pentru standul propriu-zis, pentru care a fost ales prin concurs un proiect foarte frumos. Au urmat toate celelalte activități legate de traducerea de carte.

Cu prilejul Tîrgului Internațional de Carte de la Leipzig, România a revenit în atenția opiniei publice cu cîteva articole de actualitate, analize politice, comentarii, eseuri, interviuri și recenzii apărute în presa culturală germană. Toate la un loc alcătuiesc un tablou al societății românești și al vieții sale culturale. Pentru autoritățile culturale din România, Tîrgul de Carte de la Leipzig a fost un prilej de a prezenta o altă imagine a țării. O țară în căutarea normalității, precum a remarcat cotidianul *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Același ziar vorbește, însă, și despre experiența traumatică a intelectualilor români, care nu a fost depășită nici pînă astăzi. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* se miră că mulți intelectuali români se plîng de faptul că dictatura ceaușistă a generat o imagine negativă, nedepășită. În același timp, ziarul constată și complexele de inferioritate, și complexele provinciale de care suferă mulți intelectuali (...). **Mircea Cărtărescu**, în schimb, publică în *Frankfurter Rundschau* un eseu elocvent, în care toate aceste complexe sînt ignorate. **Cărtărescu** prezintă literatura română contemporană drept o literatură la fel de normală ca oricare alta. **Gerhardt Csejka**, traducătorul în germană al lui **Mircea Cărtărescu**, vorbește într-un interviu apărut în ziarul berlinez *Die Tageszeitung* despre rolul important al culturii, în speță al literaturii române. **Csejka** explică dezinteresul Occidentului față de literatura română prin faptul că în România nu a existat o mișcare de disidenți. Relatăriile despre ororile ceaușismului au generat în conștiința opiniei publice impresia că România ar fi o țară „barbară”. Astăzi, peste tot în Răsărit, scriitorul și-a pierdut rolul de profet, continuă **Csejka**. În trecut, literatura a fost pentru mulți un surrogat politic. Reprezentanții generațiilor de scriitori din era Ceaușescu, afirmă același **Gerhardt Csejka**, se află astăzi într-o criză de adaptare la realitatea

Cum au fost selectate cărțile? Oarecum întîmplător?

Nu, n-aș zice. Firește că au fost criterii. Am avut și o relație organică cu partea germană, mai bine zis cu organizațiile culturale germano-române care funcționează în Germania și care au venit cu o suită de propuneri punctuale. Noi am avut propuneri de colaborare în variate moduri — pentru situații în care titlul era acceptat, dar nu era tradus, am sprijinit traducerea; am colaborat și în situațiile în care autorul, tradus, trebuia adus la Leipzig etc. Cred că a fost o conlucrare bună.

Am considerat că, dat fiind condiția noastră de invitat de onoare, e bine să fim prezenți nu numai prin carte, ci să avem în plus diverse activități culturale. Am adus teatru, muzică, plastică, am avut o deschidere, cred, splendidă: discursurile au fost fulminante, și interpretarea muzicală, la mare înălțime. Am intrat cu fruntea sus. Părerea mea este că, deși tîrgul acesta a însemnat pentru România un efort financiar foarte mare, asemenea tip de activități trebuie făcute fără spirit de economie absurd.

Mai avem evenimente de asemenea anvergură. Miine, 27 martie, la Budapesta se deschide „Săptămîna culturală românească”, un eveniment de prestigiu. Am dus acolo, pentru o săptămîină, tot ce am avut mai bun în România în acest moment — inclusiv ultimele noutăți. Închiderea, pe 3 aprilie, se face cu spectacolul Teatrului Bulandra, **Petru**, de Vlad Zograf, în regia Cătălinei Buzoianu, care a avut premiera acum cîteva zile. Am instalat expoziții excepționale de artă contemporană, cum avem și aici, la Leipzig, la care se adaugă pantomimă, muzică, balet etc.

Cred în asemenea tip de rezolvări pentru România, am convingerea că, pe plan cultural, sîntem de mult integrați în Europa și că această Europă culturală este nu numai anticamera, ci și spațiul de relaxare, spațiul de odihnă al Europei politice și economice. Din acest punct de vedere, România, țara europeană, se află de mult în Europa.

Revista presei străine

Presa culturală germană despre literatura română

postcomunismă. Ei au refuzat să producă o „cultură alternativă”. Într-un alt interviu acordat aceluiași ziar berlinez, **Herta Müller**, vorbind tot despre scriitorii din România și altitudinea acestora față de dictatură, face aprecieri cu mult mai aspre. Românii s-au lăsat subjugati într-un grad mai mare decît celelalte popoare din Est. Din pricina aceasta schimbarea s-a și produs cu o violență ieșită din comun (...). În locul unei analize critice a dictaturii și a reconsiderării trecutului, intelectualii și scriitorii au dezagropat „misticismul” și „religiozitatea”. **Herta Müller** admite că există și intelectuali care și-au păstrat simțul realității. În același timp, observă și formarea unor alianțe nefaste, fascistoid-staliniste, care urmăresc soluția epurărilor etnice sau reabilitarea dictatorului fascist Antonescu. **Herta Müller** constată cu stupeoare lipsa spiritului critic al intelectualilor față de evoluția acestor fenomene nocive. Această atitudine necritică este, după părerea autoarei, nimic altceva decît prelungirea simptomatologică a trecutului. **Herta Müller** redă impresiile culese într-o expoziție de pictură românească, vizitată în orașul german Aachen. Citez: „Cînd am ieșit de la această expoziție am avut impresia că părăsesc un stat fundamentalist; toate piesele exprimau același sentiment sumbru-religios (...). Nici umbră de gândire rațională, de reflectare sau de condamnare a crimelor trecutului”. Vizavi de imaginea României, prezentată de multe ori din perspectiva căminelor de handicapați, a proliferării criminalității, a copiilor străzii și a lui Dracula, autoarea afirmă că există și cealaltă perspectivă de receptare eronată: „Am

întîlnit și oameni”, declară scriitoarea ziarului *Die Tageszeitung*, „care devin euforici” atunci cînd vorbesc despre România. Această euforie este „o latură a intelectualismului occidental”, iar acești oameni se simt foarte bine cînd sînt confrunțați cu o formă anume a ospitalității, care nu este altceva decît rezultatul

Catalogul expoziției de artă contemporană românească, Leipzig, martie 1998

„sărăciei și dictaturii”. Acești intelectuali caută un anumit „exotism natural” și-l găsec într-o societate în care au supraviețuit anumite structuri arhaice. Din întrebările adresate **Hertei Müller** de **Titus Faschina** se desprinde tocmai această atitudine impregnată de o combinație ce oscilează între scepticism față de cultură și civilizația occidentală și

Lansarea unui proiect cultural european

Președintele României a prezentat aici un proiect al Consiliului European în colaborare cu UNESCO și Uniunea bursieră a comerțului de carte din Germania.

Proiectul „Iubesc cartea și cărțile electronice”. Este un proiect nou al Consiliului European, pe care președintele nostru l-a lansat aici.

E lansat de noi?

Nu. E lansat de Consiliul European, prin glasul președintelui român, și aceasta cu prilejul unui moment de grație, cum e Tîrgul de la Leipzig.

Proiectul înseamnă și fonduri pentru cultură?

Consiliul European, care a luat în serios foarte multe semnale venite din țările noastre, ne iese acum în întîmpinare. Spun țările „noastre” pentru că și obsesia mea de a crea un centru cultural la București urmează să se realizeze și are ca scop, în primul rînd, refacerea legăturilor organice cu țările fostului bloc comunist. Proiectul vizează în special tineretul creator. Faptul că am obținut de la Uniunea Europeană un Program PHARE de 2 milioane de ECU, pentru cultură, ne dă sentimentul că n-am stat degeaba. Așa cum a reieșit și din cuvîntul primului-ministru al landului Saxonia, la deschiderea Tîrgului de Carte, răspunsul Germaniei, cel puțin la ora aceasta, este excepțional. Germania are, într-adevăr, de discutat cu noi o serie întreagă de chestiuni culturale importante.

Vreau să amintesc dintre acestea un program pe care îl avem în perspectivă — programul refacerii Sibiului. Între 11-13 mai va avea loc la Sibiu un seminar internațional, cu participare la nivelul miniștrilor Culturii din Luxemburg, Germania, cu participarea reprezentanților UNESCO, a unor specialiști, a autorităților Sibiului și a Ministerului Culturii, pentru a organiza acest proiect ambicios, foarte costisitor, dar posibil.

Pentru a organiza un centru internațional de traduceri, Uniunea Scriitorilor primește de la Ministerul Culturii un spațiu pe care noi l-am obținut de la Regia Protocolului de Stat, o fostă casă-reședință a lui Ceaușescu, de la Gura Văii (Turnu Severin). Aici se va desfășura un program foarte bine definit al Ministerului Culturii, privind acest aspect fundamental în momentul de față — traducerea din literatura română. Prin traduceri sperăm, evident, să putem introduce mult mai multe ale culturii noastre în circuitul universal.

Așa cum România a răspuns invitației Germaniei de a fi în mod excepțional invitatul de onoare al Anului la Tîrgul de la Leipzig, la Tîrgul de Carte de la București, din iunie, Germania este invitatul nostru de onoare. Și cred că această reciprocitate, desigur, păstrînd proporțiile, este benefică.

(Leipzig, 26 martie 1998)

nostalgia etno-arhaică. Dintr-un articol apărut în *Neue Zürcher Zeitung* se desprinde cu multă claritate această atitudine, exprimată de **Titus Faschina** în întrebările adresate **Hertei Müller**. Dacă atitudinea **Hertei Müller** față de România s-ar putea descrie drept o formă de solidaritate critică, la **Titus Faschina** ea nu este nimic altceva decît o declarație de simpatie pentru o țară percepută ca un paradis etno-cultural, arhaic și misterios, lipsit de aspecte negative ale super-civilizației și ale înstrăinării occidentale. Această imagine foarte subiectivă a lui **Faschina** se bazează pe informații eronate, distorsionate, dar și pe o cunoaștere superficială a istoriei și culturii din România. Iată cîteva exemple din articolul apărut în *Neue Zürcher Zeitung* sub titlul: „Căi noi și curajoase. Cultura română se trezește din letargie”. Unirea principatelor, scrie **Faschina**, a avut loc în anul 1861 — în loc de 1859 (...). **Emil Cioran** și **Eugen Ionescu** ar fi fost foarte buni prieteni, ceea ce este o exagerare, ca de-altfel și aserțiunea că **Mircea Eliade** s-ar fi distanțat de unele deraieri politice din anii '30 (...). **Titus Faschina** constată după alegerea din anul 1996 o destindere a atmosferei culturale. Reluînd această idee într-un alt articol, publicat în ziarul berlinez *Die Tageszeitung*, **Titus Faschina** afirmă că atmosfera liberală creată după 1996 se datorează președintelui **Emil Constantinescu**, care transpune acum în practică experiențele democratice dobîndite în timpul exilului din Statele Unite ale Americii. Președintele **Constantinescu** n-a trăit niciodată în exil (...).

Pe lîngă zările deja citate, semnalam, în încheiere, și pagina întreagă din *Süddeutsche Zeitung*, consacrată literaturii române.

WILLIAM TOTOK

(Text difuzat la Radio Europa Liberă în 26 martie 1998)

ION VIANU

Un răspuns

30 martie 1998

...trebuie să-i răspund lui Bujor Nedelcovici. Prins cu alte lucruri am aminat, și bine am făcut, căci în România literară nr. 9/1998 intervine pe aceeași temă și Monica Lovinescu (mai concis!). Deoarece mi-e greu să admit că Monica Lovinescu a fost influențată de argumentele lui Bujor Nedelcovici, trebuie să cred contrariul, așa că răspund și uneia și celuilalt cu sentimentul că mă adresez unei singure persoane.

În Jurnalul lui M. Sebastian, la data de 22 septembrie 1941, găsim: „După-masă agreabilă la Tudor Vianu: cu Șerban Cioculescu, Eugen Ionescu, Pippidi, Victor Iancu, profesorul Russu de la Sibiu, Ciorănescu. Am vorbit literatură. Parcă n-am fi fost în septembrie 1941”.

Asta era atmosfera la noi acasă. Maxima tatălui meu era: „Amor veteris mundi”, „iubirea lumii vechi”, un fel de respingere gnostică a modernității, probabil din oroare de prezent... și totuși „coșmarul istoriei” i-a invadat viața.

Să spui (chiar cu alibiul semnelor citării), ca Bujor Nedelcovici, că Tudor Vianu a fost de „extremă dreaptă” este o absurditate pe care am ezitat să o dezmint. Dar poți lăsa să treacă o asemenea enormitate? Nu există o pagină a lui Tudor Vianu între excesele iraționaliste ale acelor ani care să poată suna ca o justificare a gândirii de extremă-dreaptă. A fost colaboratorul Gîndirii, dar, așa cum s-a precizat de mult (v. D. Micu, *Gîndirea și Gîndirismul*, 1975), n-a fost niciodată considerat un reprezentant al curentului generat de această revistă, chiar dacă rămăsese pe copertă, ca redactor. Colaborarea lui la *Gîndirea* nu a fost din ce în ce mai frecventă după 1930, cum spune Bujor Nedelcovici, ci, dimpotrivă, din ce în ce mai sporadică. Colabora la toate revistele importante ale vremii: *Viața Românească*, *Adevărul literar și artistic*, *Sburătorul*... În ce privește prezența lui în partidul lui Goga, ea a încetat în momentul fuziunii cu mișcarea lui A.C. Cuza și, oricum, activitatea lui politică alături de Goga era nulă, un simplu semn de prietenie față de poet.

Denunțarea lui Vianu ca om de dreapta și „gîndirist” e o repetiție a denunțurilor din anii '50 ale jdanoviștilor Novicov și Orzea.

A urmat teribilul traumatism din 1940. Cine vrea să aibă o idee de ce a trebuit să sufere Tudor Vianu, atunci să se refere la cartea recentă a lui Vasile Lungu, *Viața lui Tudor Vianu* (ed. Minerva, 1997), unde sînt reproduse denunțurile sinistre și imbecile ale unor legionari care cereau excluderea lui din Universitate și din viața publică sub pretextul originilor lui evreiești – deși, chiar după legislația antisemită a acelor vremuri odioase, nu era considerat evreu.

Fără îndoială, oroarea de legionarism a făcut posibilă colaborarea lui cu guvernul Groza, culminînd în acea

misiune de ambasador la Belgrad care era și un fel de exil voluntar pentru a evita imersiunea într-o lume ce devenea din ce în ce mai toxică. De altfel, țin să precizez, lumea românească, cu puține excepții, își făcea încă iluzii. Se credea că în România va veni „un fel de socialism”, un regim politic de compromis în care influența Occidentului nu va dispărea, idee larg întreținută de americani, care trimeteau mesaje false, afirmînd că nu vor abandona România... În cartea pe care am publicat-o împreună cu Matei Călinescu, *Aminții în dialog*, am povestit eșecul tentativei de fugă din toamna lui 1947. Dar, ca să fiu absolut sincer, e posibil ca Tudor Vianu să nu fi suportat ideea de exil. Avea cincizeci de ani și sentimentul unui destin național. Exilul, ca și martiriul, sînt vocații.

A spune că „Tudor Vianu s-a întors în România pentru a-și continua cariera politică” (Bujor Nedelcovici) este o mistificare. Mai întîi, el nu avea și nu-și dorea o carieră politică. În al doilea rînd, pentru că timp de cel puțin șapte ani (1948–1955) Tudor Vianu a fost total marginalizat. Nu putea publica nimic, trăia în sărăcie, își completa modestele venituri de profesor printr-o activitate de „zilier” la Institutul de Lingvistică, unde redacta fișe pentru *Dicționarul limbii române*. În același timp, G. Călinescu, despre care domnul Nedelcovici crede a ști că era hrănit de o vecină caritabilă, deși scos de la Universitate, era academician, director al Institutului de Istorie literară, curînd deputat. Din nou, referirea la cartea lui V. Lungu poate lămurii, prin lectura denunțurilor stupide și otrăvite ale stalinistilor, cit era Vianu de „colaboraționist”.

A venit și anul 1955. În acel an intră la Academie, începe colaborarea cu UNESCO, curînd devine director al Bibliotecii Academiei. Ce reprezenta anul 1955? Anul acordurilor de la Geneva, anul începutului „Coexistenței pașnice”. Azi știm că, de fapt, nu începea nimic, că timidele mlădițe ale „normalizării” aveau să fie zdrobite după revoluția maghiară. Dar în opțiunea acelei veri a lui 1955, care venea după o lungă perioadă de închidere era o imensă speranță și, de ce să n-o spunem, un teribil prilej de *auto-persuasiune*. Din acel moment, o a doua capcană se închide asupra lui, capcană din care nu avea să mai iasă și care avea să-l ucidă.

Din acei ani, din 1960 mai precis, datează și faimosul text „*Permanences de la Littérature Roumaine*”, care alimentează, singur, polemica de aproape patruzeci de ani. Mai întîi, țin să spun că în acel text nu sînt menționați, așa cum în mod bizar susține Monica Lovinescu, nici A. Toma, nici Boris Buzilă (cine era?), nici M. Gafița. „*Permanences*” (o plachetă de 16 pagini și nu o „Antologie”, cum crede Bujor Nedelcovici, care nici n-a văzut coperta broșurii, necum s-o fi citit) era un fel de *remake*, operă probabilă a unor activiști de la Comitetul Central (în arhiva Tudor Vianu lipsește manuscrisul) al unui alt text reproduș în vol. III al *Operele* lui Vianu (ed. Minerva, 1973). Era, inițial, o comuni-

care la colocviul internațional de civilizații, literaturii și limbii române (Buc., sept. 1959). Textul a apărut în *Buletinul Comisiei Naționale a RPR pentru UNESCO* (I, nr. 3–4, 1959) și în *Steaua* (ian. 1960). A apărut și în franceză în *Actes du colloque international des Civilisations, Litteratures et Langues Romanes*. Și aici, nici vorbă de A. Toma ș.c.l. Comunicarea se ocupă aproape exclusiv de literatura română clasică (de la Miron Costin și Budai-Deleanu pînă la Macedonski, raportați la mișcările literare contemporane lor, Renaștere, Clasicism, Romanticism sau la figuri precum Leopardi, Lermontov sau Vigny. Reproșul că ar lipsi numele lui Maiorescu nu poate fi făcut (v. p. 463, foarte judicioase observații asupra marelui critic). Dintre scriitorii interbelici sînt citați P. Istrati, Tudor Argezi, M. Sadoveanu. Ultimele două paragrafe sînt de „actualizare”. Anumiți scriitori interbelici interziși nu sînt citați, dar nu sînt citați nici alții, acceptați, ca G. Călinescu sau Camil Petrescu. Concluziile sună totuși penibil azi, dar concesiile sînt un mic fragment, poate 2–3% dintr-un text judicios. Trebuie să adaug că în același volum de *Opere* (III) este reprodus un text despre Hortensia Papadat-Bengescu (la moartea scriitoarei, în 1955) care dovedește că Vianu nu repudia valorile literaturii române. Și că reabilitarea lui Maiorescu a fost inițiată în 1963 de Tudor Vianu, aproape simultan cu Liviu Rusu, în primul moment cînd se ridica o aproape absolută cenzură.

De-ajuns despre acest text care pare să fi devenit o adevărată obsesie. Mi se pare că dihotomia „da, Tudor Vianu a fost un mare profesor, dar atitudinea lui politică e reprobabilă” este un sofism. Pentru că acțiunea lui politică principală, masivă, care a contat a fost tocmai influența culturală exercitată în acei ani și care a asigurat continuitatea culturii într-o lume care se scufunda în barbarie. Concesiile lui, în raport cu această influență recunoscută de toți elevii lui, nu atîrnă greu.

Mă surprinde că nimeni nu-și amintește că Tudor Vianu a fost martorul apărării (într-o vreme cînd aceasta putea fi considerată o „atitudine dușmănoasă”) în procese politice, ca cele ale lui P. Pandrea și Șt.-Aug. Doinaș.

Cît de nedreaptă este afirmația Monicăi Lovinescu atunci cînd spune: „De la Tudor Vianu... au învățat tinerii ce este estetica. Dar, în același timp, au mai învățat cum poți practica duplicitatea și ignora etica de fapt”.

Nimic nu poate justifica o astfel de afirmație. Elevii lui Tudor Vianu au avut totdeauna sentimentul că prin el puteau învăța să respecte cultura, datorită lui să se opună forței brutale și semidocte. Firește că mi-e greu să vorbesc despre asta. Dar afirmațiile mai vechi sau mai recente ale discipolilor lui mă scutesc s-o fac.

Editorii inițiali ai *Operele* lui Vianu – totodată elevi apropiați: Matei Călinescu, Sorin Alexandrescu, Gelu Ionescu au ales exilul și au militat împotriva dictaturii. Dacă unul din cei mai vechi asistenți ai lui a devenit apostolul protocronismului și a terminat la „România Mare” asta cu certitudine nu se datează influenței lui Vianu.

Să ne întoarcem la Parisul Exilului anilor cincizeci–șaizeci. Numai cine n-a trăit în exil, și eu am cunoscut subtila lui otrăvă, nu poate să înțelegă cît de dureroasă, de insuportabilă chiar este orice „trădare” din țara părăsită, devenită un inaccesibil, sinistru tărîm de dincolo. Pot să-mi imaginez cum ușurința deziluzia simțită de Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca cînd, unul cite unul, cei ce fuseseră repere ale tineretii lor cădeau în puterea dușmanului, deveneau, pentru ei, portavocele monstrului. În cazul Monicăi Lovinescu, sentimentul acesta era dublat de o tragedie personală de mari proporții, moartea mamei ei în închisoare. Reacția lor din epocă nu mi se pare nejustificată. Pot să înțeleg și că această rană e nevindecabilă. De Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca mă leagă o veche solidaritate, lupta comună și fără concesi împotriva ceaușismului. Monica a vorbit la „Europa Liberă” într-un moment, în 1977, cînd, fiind în țară, mă angajasem contra regimului și am simțit atunci că vorbele ei atîrnau greu – și au avut un rol în salvarea noastră. Și totuși, nu mă pot împiedica, deși mă aflu probabil în fața unui resentiment imposibil de dominat, să nu regret că, din 1960, nu a aruncat o altă privire asupra a ceea ce s-a întîmplat... Cum se face trecerea de la polemică la istorie? Citind de curînd *Mémoires d'outre-tombe* a lui Châteaubriand am văzut că marele romantic, adversar pînă la capăt și demascator al ororilor revoluției franceze, reușea, fără vreo concesie, să facă operă de istorie, să admită că în acel regim detestat nu se întîmplaseră numai orori, că exilul și eșafodul nu fuseseră unicele refugii ale demnității naționale. Oare cer prea mult?

Colecția SOCIETATEA POLITICĂ

MEMIRA

Ludwig von Mises
CAPITALISMUL ȘI
DUȘMANII SĂI
CE ÎNSEAMNĂ LAISSEZ-FAIRE?

MEMIRA

Aurora Liiceanu
VALURILE, SMINTELILE,
PĂCATELE
PSIHLOGIILE ROMÂNILOR DE AZI

MEMIRA

MITURILE COMUNISMULUI
ROMÂNESC
sub direcția lui Lucian Boia

Comenzi: C.P. 26-38 București

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Reușită temperată...

(Urmare din pagina 16)

Se mai pot desigur enumera alte reproșuri întemeiate la adresa Tîrgului de la Leipzig. Dar este cazul să mă opresc aici, de vreme ce am considerat că a fost vorba despre o reușită.

Succese normale

● Tîrgurile anuale de carte de la București au demonstrat în ultimii ani că editurile românești – majoritatea particulare – au supraviețuit șocului economiei de piață, ameliorându-și copertile, calitatea hîrtiei, a execuției tipografice, profesionalizîndu-și lansările etc.

Această față normală a producției de carte românești, cu largă deschidere, de la beletristică la cartea științifică, a fost expusă la Leipzig nu într-un larg context internațional (deocamdată insuficient la acest tîrg), dar în orice caz în impunătorul context al pieței de carte germană.

Prezența românească la Leipzig a fost superioară celei de la Frankfurt (după opinii autorizate) și probabil tuturor celor anterioare; multe edituri (nu mă hazardez să apreciez dacă toate erau corect alese), multe titluri, practica lansărilor însușită. O notă proastă per ansamblu o dădea – cu excepția „Humanitas”-ului, apoi a „Univers”-ului și a altor citorva – absența ori proasta alcătuire a cataloagelor. În cadrul simpozionului „Deutsch-Rumänisches Verlagssymposium”, reprezentantul Consiliului European a atras atenția asupra faptului că țările vecine – Ungaria, Polonia – au cataloage anuale ale aparițiilor, realizate la standarde europene. Această defecțiune românească urmează a fi remediată printr-o inițiativă a Consiliului European și UNESCO, lansată prin intermediul președintelui Constantinescu, în deschiderea aceluiași simpozion, sub titlul „Guvernele iubesc cărțile și cărțile electronice”.

● În discursul ținut în fața editorilor la deschiderea simpozionului, președintele Constantinescu a legat epoca modernității de momentul cînd comerțul (o formă a libertății) s-a asociat cu tiparul (ce a democratizat cultura). Cartea a fost, după formularea sa, „prima monedă unică europeană” și ea legitimează apariția României la Europa, de vreme ce, de trei veacuri, la exportul de carte participă și editorii români (în fapt, editorii din cele trei principate române).

Tot pe relația dintre carte, Româ-

nia și Europa, s-a centrat și cel mai strălucitor discurs care, după opinia unanimă, a aparținut ministrului de Externe Andrei Pleșu. (Ministrul-prezident al Saxoniei, prof. dr. Kurt Biedenkopf, și-a exprimat public admirația față de el.) Pleșu a reamintit perioada cînd mașinile de scris erau înregistrate anual la miliție, fapt care, paradoxal, demonstrează importanța scrisului în acel timp cînd românii, datorită cărților citite, se considerau deja în Europa. Libertatea le-a arătat că mai e de mers pînă la Europa, dar cărțile se află mereu înainte pe acest drum. Pleșu a omagiat și „cărțile nescrise” de oamenii din închisori ori de cei ce, după 1990, s-au dedicat vieții publice (chiar și funcției de „ministru de Externe”).

● Discursul lui Pleșu a fost rostit la deschiderea festivă a Tîrgului, al cărei succes s-a datorat și muzicii interpretate de români (dirijorul Horia Andreescu, pianista Mihaela Ilavskys-Ursuleasa). În seara următoare, Johnny Răducanu și mica sa echipă au ținut ore întregi în picioare publicul entuziasmat din cafeneaua Letterman. Merită remarcată și performanța teatrală a lui Dan Puric în spațiile de intrare ale Tîrgului.

● Programul, foarte bogat, silindu-te în permanență să alegi între mai multe oferte ispititoare, a fost alcătuit, pentru partea germană, de critic literar și traducătorul Gerhard Csejka, redactor-șef al revistei *Neue Literatur* (seria nouă, de la Frankfurt), prezent ca moderator la mai multe mese rotunde. Csejka a pregătit pentru Tîrg un număr special intitulat „Westwärts im Orient Express” („Spre Occident în Orient Express”) cu traducerea unor interviuri sau texte originale de Gellu Naum, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, H.-R. Patapievici, Nora Iuga, Ștefan Agopian, Al. Papițian, Ioan Groșan, Elena Ștefciș, ș.a., pe care le-a oferit apoi gratuit tuturor ziariștilor străini, interesați de scriitorii români. Lecturi sau mese rotunde s-au bucurat, pe lângă numele citate, de prezențe nenumărate (Laurențiu Ulici, Grete Tartler, Mihai Oroveanu, Richard Wagner, Maria Berza, Joachim Wittstock, Werner Sollner, Peter Motzan, Ernest Latham, Cornelius Zach, Ernest Wichner, Marta Petreu, Franz Hodjak ș.a.), atît din cadrul scriitorilor germani plecați din România, cit și din cadrul scriitorilor români, într-o atmosferă colegială

Această corespondență este sponsorizată de

CONNEX
GSM

lă și plină de surprizele întîlnirilor. Dumitru Țepeneag, G. Astaloș, Nicolae Breban, Mihai Ursachi, Petre Stoica, Gelu Ionescu ș.a. au fost, de asemenea, prezenți în cadrul Tîrgului.

● „Cafe Capșa-Leipzig” s-a dovedit, atît ca idee, cit și ca realizare, o reușită din care se cuvin menționate atît fotografiile cu imagini din București, cit și acuarelele arhitectului Gh. Leahu.

Extindere

După terminarea Tîrgului, Ana Blandiana și Nora Iuga au mers la Berlin, ca invitate ale unei instituții de literatură, împreună cu Daniel Vighi și Gheorghe Marineasa. Un alt grup, moderat de G. Csejka și alcătuit din Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu, Ștefan Agopian, Ioan Groșan, Elena Ștefciș, Caius Dobrescu, Zsolt Lang, a continuat la Frankfurt discuțiile despre literatura română. *Neue Literatur* proiectează încă două numere viitoare dedicate culturii române.

Mi se pare firesc să reamintesc în final că banii cheltuiți pe traduceri făcute în pripă, proaste, ale unor cărți ce nu vor intra într-un circuit al pieței de carte străină sînt aruncați pe giră. Acest tip de „activism” al trecutului se cuvine să dispară din proiectele Ministerului Culturii.

Scrisă

Dintr-o greșeală de transcriere pe care autoarea și-o asumă, în textul „Reușită temperată, normalitate (1)”, a fost omisă menționarea lui Felix Mendelssohn Bartholdy, căruia naștii i-au reproșat originea evreiască – compozitor onorat astăzi în Thomaskirche din Leipzig, unde se află, după mutări succesive, mormîntul lui J.S. Bach.

LANSARE DE CARTE

Editura Polirom vă invită joi, 9 aprilie, orele 13:00, la Centrul Internațional de Carte București (Magazinul Unirea, aripa Splai, et. 1) la lansarea cărții *Introducere în teoria lecturii*, de Paul Cornea.

Lucrarea va fi prezentată de prof. Monica Spiridon, prof. Eugen Negrici și Mircea Martin, directorul Editurii Univers.

Re(prezentări) și arhive

Poverismul de calitate

Dacă ești sincer și te chinuie faptul că ești artist (contextul, identitatea, temele artei), dacă vrei să (te) înțelegi... atunci „arta e un act de bravură”. Dacă arta devine tot mai pomieristă, dacă epoca de aur începe să pută tot mai tare, atunci „penis ca pensulă și masculin ca mască”. Dacă „o mare parte a lucrărilor anilor '70 au fost cunoscute inițial doar citorva prieni...”, atunci „intimitatea” lor trebuie adusă acum în spațiul public. Dacă nu poți schimba societatea atunci te „automutilezi”. Dacă Dokumenta X de la Kassel regîndește tendințele artistice ale ultimilor decenii în perspectiva milenului următor... atunci te regîndești și tu, ca „mai mulți artiști care se excomunică reciproc”, conștient că „toate temele apar anterior în anii '60”.

Documente 1967-1997 (fotografii și texte). Ion Grigorescu la Muzeul Național de Artă, Departamentul Artă Contemporană (intrarea pe la biserică Kretzulescu).

Corpul Fotografiei

Trăiești într-un spațiu metaforic (lași); tehnica pe care-o folosești este înțeleasă doar ca tehnică (fotografia), iar arta doar ca sentimentalism figurativ (România); artistul tînar are doar „încercări”, iar ieșirea din rînd înseamnă ieșirea din „tradiție” (care tradiție?)...

Te retragi din subiectivitate și fotografiezi pagină cu pagină o carte fundamentală despre istoria fotografiei (John Peltz, *Photography and the Body*, Londra 1997). „Corpul” cărții e dezahivat pe orizontală și întins în tot „corpul” galeriei. Expoziția de fotografie(re) în galeria de fotografie nu mai este de văzut, ci de înțeles. Sec și la obiect.

dezArhivări, Matei Bejenaru la galeria GAD, etaj 3, Teatrul Național.

Reper

Ceea ce la noi e înțeles ca experiment are în Occident o istorie respectabilă. Arta (la noi) e ruptă de contextul politic, de social, de știință, de filosofie, de tehnologie... ruptă de artă. Fără muzeu de artă contemporană, cu galerii fără program ne integrăm în Europa doar economic. Arta contemporană mondială (Instalația) în imagini, definiții, cronologii, contexte. Cei mai importanți artiști, cele mai interesante lucrări (obiecte din gelatină solidă, arhitecturi împachetate, atitudini devenite formă...).

Imagini video, dia, cataloage, texte, teorii. Ghidaj în galerie timp de o lună; invitați la dialog; public-țintă tînar.

diaPOZITIV (instalația) un proiect al fundației ZOOM, Lia Perjovschi la galeria Eforie Atelier 35, 10 aprilie-10 mai.

DAN PERJOVSCHI

ASCULTĂ

B B C

PROGRAMUL INTEGRAL

ÎN BUCUREȘTI LA

UNIPLUS Radio

69.8

POLIROM

NOUȚĂȚI
aprilie '98

Ion Petrovici
Teoria noțiunilor

Gilles Ferréol (coord.)
Dicționar de sociologie

Marcus Tullius Cicero
Despre divinație
(Ediție bilingvă)

Ewa Drozda-Sencowska (coord.)
Capcanele raționamentului

În pregătire:

Alina Mungiu-Pippidi (coord.)
Șerban Ionescu
Michael Pollak

Doctrină politică
Paisprezece abordări în psihopatologie
Viena 1900 - O identitate rănită

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C.Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978
Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Reușită temperată, normalitate (II)

România la Tîrgul de carte de la Leipzig, 25-29 martie 1998

Hoți, polițiști, diplomați

Este 25 martie, ora 15:45. Sînt la București, pe aeroportul Otopeni, „fac check-in-ul”: dau pașaportul, biletul, valiza, spun: „Leipzig, München”. Cînd aude unde merg, omul în uniformă mi se adresează neașteptat de familiar: „Ați văzut ce ne-au făcut?! Toc-mai acum, cînd ziceam și noi că începem să ieșim puțin...”.

Buzele groase îi sînt sincer răsfrînte a dezamăgire, inutil îl privesc cu suspiciune. Și pe urmă, și noi n-am avut aceeași exasperare, aseară, aflînd că în ajutorul deschiderii Tîrgului de carte de la Leipzig (unde invitatul anului este România), la o conferință de presă, procurorul din Köln a vorbit despre implicarea unor funcționari ai ambasadei române și despre complicitatea unor polițiști români în rețele mafioate ale hoților de buzunare ce operează în Germania, utilizînd copii din orfelinate? Nu ne vom întreba la fel în zilele următoare la Leipzig: „Cum de se ivesc asemenea scandaluri tocmai în ocaziile noastre festive? Sînt doar coincidențe nefericite ori există, pe lângă îmbunătățirea relațiilor oficiale dintre Germania și România, și persoane ori grupuri interesate ca România să rămînă acolo unde este, adică în zona gri?”.

Aud de pe acum vocile care resping cu o indignare ironică ultima ipoteză. Parte a opiniei publice occidentale privește, însă, cu o rezervă în bună măsură justificată, deschiderea spre Estul sărac, aducător de dezordine și delincvență. Nemuțumirile legate de granița cu Polonia, insuficient controlată, cu toată atenția fixată asupra ei, ori recentul program al Verzilor care s-au exprimat clar contra extinderii NATO (punînd în discuție posibila viitoare coaliție cu social-democrații, în caz de cîștigare a alegerilor) sînt doar două exemple luate la întimplare.

După anumite opinii, nu doar ale oficialilor români, ci și ale unor analiști ai relațiilor româno-germane, o anumită confuzie stăruie asupra dezvoltărilor de la Köln. Nu se poate ignora faptul că anunțurile respective nu au utilizat canalele diplomatice firești. Nici ambasadele, nici ministerele de Externe ale celor două țări nu au fost avertizate despre datele ce urmau a fi făcute publice. Orice s-ar aduce în discuție separarea puterilor în stat, nu poate fi trecut cu vederea faptul că ancheta despre rețelele de hoți români nu este încheiată la această oră. După cite știu, în astfel de situații, justiția păstrează o anumită confidențialitate asupra informațiilor deținute, tocmai pentru a fi eficientă pînă la capăt.

Pentru a explica conferința de presă „necanonică” de la Köln se mai poate face o ipoteză, destul de dezavantajoasă față de autoritățile române. Se știe că MAE este un minister nerestructurat, „un bunker” în care n-ar fi de mirare să mai reziste și azi complici ai lui Carlos Șacalul și mari corupți. (Procedeu sacoselor cu cadouri de la cei „din afară” la cei „dinăuntru”, ambasadele „plătite”, „atențiile” pentru reprezentanții celei mai înalte ierarhii etc. sînt fapte arhicunoscute din presă, pe care le-au tolerat sau de care au beneficiat toți miniștrii de Externe anteriori lui Andrei Pleșu, de vreme ce fiecare dintre ei a încheiat un „pact de neagresiune” cu

ministerul nereformat.)

Este posibil deci ca autoritățile germane, exasperate de lipsa de fiabilitate a interlocutorilor români de pînă acum (din MAE și din poliție), să fi recurs la respectiva conferință de presă pentru a obține, în sfîrșit, reacțiile scontate de la cel mai înalt nivel. O anchetă este deja declanșată, rămîne însă ca ea să fie efectuată de persoane responsabile. Președintele Constantinescu și ambasadorul Dunca au dat asigurări că nu vor mușamaliza lucrurile, ca în trecut, exasperați de sigur de persistența imaginii proaste a României.

Clădirea fostei primării din Leipzig

În Germania ea așa este, chiar mai proastă decît o merităm. Procentul de infracționalitate a românilor în Germania a scăzut de la 14,7%, cit era acum cîțiva ani, la 3,1%, fără ca însă să se obțină vreă ameliorare mediatică. Povestea hoților de buzunare români din Germania este veche. Eu am dat de ea încă de acum doi ani și jumătate, cînd m-am aflat la Berlin, într-o echipă internațională de jurnaliști care se documentau asupra mutării capitalei. Una dintre conferințele de presă a fost susținută de șeful poliției care a demonstrat, cu date precise, cit de multe infracțiuni sînt datorate străinilor. Pe această scală a neonorabilității, românii ocupau un loc de frunte (poate 4), iar specialitatea lor era furtul de buzunare, deseori cu utilizarea copiilor.

În paralel cu știrile despre prezența României la Tîrgul de la Leipzig, au continuat, mai ales pe canalele audiovizuale, documentare pe teme sociale românești. Mi s-a relatat despre o emisiune realizată în colaborare cu publicația Focus, focalizată pe utilizarea copiilor obligați să fure o anumită sumă zilnic (3.000 DM, cred), maltratați dacă nu-și făceau norma. Modul în care ar fi organizată rețeaua, cu puncte de „training” undeva în Moldova, mi s-a părut cam fantezist, dar faptele în sine nu pot fi, desigur, negate.

Despre unele reproșuri întemeiate

Nu am auzit nici o voce care să comenteze altfel decît apăsător negativ design-ul standurilor, al rafturilor pe care erau expuse cărțile editurilor românești: erau nu doar inestetice, ci și

nefuncționale; cel ce ar fi vrut să răfoiască volumele nu avea acces la ele. Cîteva edituri fuseseră inspirate să vină de acasă cu sigla lor („Univers”, „Albatros” etc.). Celelalte aveau numele scris cu pixul ori creionul, ilizibil și fără haz, în caz că aceasta fusese intenția realizatorului. Percutant era doar afișul intens al lui Dan Perjovski, bine expus de altfel și la intrări, și în mai multe puncte ale clădirii, spre deosebire de alte materiale de comunicare, zăcînd pe mesele secției române, unele peste altele. Între ele, și suplimentul în limba germană al Tîrgului, făcut de „22”, al cărui succes

l-am putut constata cînd l-am distribuit singură, de pildă la înlînirea de la Catedra de romanistică a Universității din Leipzig, pe care am avut-o împreună cu Ana Blandiana și Laurențiu Ulici, pe tema „Literatura și politica”. Moderatori au fost buni cunoscători ai culturii române, Eva Behring și Klaus Bochmann.

Așezarea panourilor și a standurilor cu cărți era de-a dreptul dezorientantă în raport cu sigla editurilor, și ea a provocat, la rîndul ei, alte reproșuri întemeiate. Au fost și alte defecțiuni, de pildă scriitoarea Marta Petreu nu a găsit la Tîrg cărțile editurii ei, pe tema cărora purtase luni de zile discuții normale cu organizatorii. Cazarea invitaților la hoteluri a fost unora defectuoasă, dar ea poate fi pusă pe seama organizatorilor germani, ca și puținele date pe care aceștia le-au oferit în programe despre locurile înlînirilor (stradă, număr, detalii importante pentru un om străin de oraș). În schimb, felul în care microbuzul care trebuia să îi aștepte la gară sau la aeroport pe invitați ajungea întotdeauna cu o întîrziere de aproape o oră, de regulă nemeaigînd pe nimeni, rămîne categoric în seama echipei române. Funcționarii în cauză pot răspunde că au avut de-a face cu nenumărați participanți (editori, autori, personalități culturale, politicieni, ziariști, ba chiar și experți parlamentari), veniți pe diferite tipuri de invitații (probabil, ca și pe diferite tipuri de relații), și unele informații primite nu erau fiabile. Cred că parte din defecțiunile de organizare s-au datorat amatorismului unora dintre funcționarii implicați (beneficiind în mod evident de o experiență insuficientă, unii aflîndu-se pentru prima oară într-o acțiune de

Această corespondență este sponsorizată de

CONNEX
GSD

acest tip sau de asemenea anvergură). Nu a fost desigur în beneficiul organizării nici faptul că Tîrgul a fost girat la început de Thomas Kleining și apoi „a revenit” doar Mariei Berza, secretar de stat în Ministerul Culturii, și Anei Andreescu, director în același minister pentru presă și tipărituri. Atît cît am putut observa, mi s-a părut că echipa care a girat organizarea acestui tîrg a fost prea mică în raport cu programul, foarte încărcat.

De asemenea, numărul scriitorilor, artiștilor și oamenilor de cultură invitați mi s-a părut insuficient în raport cu celelalte categorii (politice, guvernamentale etc.), mai ales că se sublinia că specificul Tîrgului de la Leipzig îl reprezintă mesele rotunde, discuțiile culturale etc. Nu am dedus nici criteriile pe baza cărora fuseseră oferite sponsorizări pentru anumite cărți, ori anumiți invitați fuseseră incluși în program și alții păstrați doar în calitate de spectatori. Mi s-au transmis și nemulțumirile colegilor scriitori maghiari, insuficient reprezentat (doar Ernő Gáll și Ferenc Szuszána, venită și ca jurnalistă), Bálla Zsófia locuind de cinci ani la Budapesta și locuind ei provenind de acolo. Editura „Kriterion” se află la standul colectiv, ca și editura „Cartea Românească”, iar dintre cei doi scriitori maghiari din România premiați cu Herder-ul (unul dintre ei fiind Sütő András), nu fusese invitat nici unul.

Un punct indiscutabil vulnerabil l-au constituit chiar mesele rotunde, deloc interactive, reușind prea puțin să facă un dialog adevărat între invitați și sală, eșuînd de regulă în monologuri juxtapuse. Mult așteptată discuție pe tema ortodoxiei, moderată de dr. Krista Zach, unde sala centrului de discuții „Capșa” era atît de plină încît se stătea și pe jos, a dezamăgit atît din cauza numărului prea mic de participanți, cît și a erudiției care a îngreunat dialogul. Transmis cu această ocazie opinii ale unora dintre cei prezenți (H.-R. Patapievi, T. Baconsky, Krista Zach). Mai animate au fost discuțiile în care au apărut Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, care au o experiență publică veche.

(Continuare în pagina 14)

Redactor-șef: **GABRIELA ADAMEȘTEANU**
Redactor-șef adjunct: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**
Grafician: **DAN PERJOVSKI**

Contabil-șef: **ALINA CORBU**;
Șef dep. marketing/distribuție: **MIRCEA IONESCU**;
Asistent marketing/publicitate: **MIRCELA CUCU**;
Șef departament Social: **IULIAN ANGHEL**;
Șef departament Cultural: **IOANA IERONIM**;
Redactori: **DAN HERA** (istorie, economie), **ALICE TAUDOR**, **ȘANDU IORDACHE** (departament Social);
Secretar general de redacție: **AURELIAN CRĂCIUN**

Diffuzare, abonamente: **Constantin Satalia**,
Alexandru Petrea; Corectură: **Rodica Toader**,
Mara Ștefan
Casierie: **Mihaela Antonescu**.

Rubrici: **SERBAN ORESCU**, **EMIL HUREZANU**,
STELIAN TÂNASE, **H.-R. PATAPIEVICI**, **DAN PAVEL**,
RADU CALIN CRISTEA, **CHRISTIAN PREDA** (comentarii
politice); **VLADIMIR TISMĂNEANU** (sociologia
comunismului); **N. RADULESCU DOBRAGA** (ecologie);
MARIANA CELAC (viață urbană); **DAN C. MIHĂILESCU**
(cronici literare); **MAEDA CĂRNECI** (cultură)
IRINA COROIU (cronici de teatru).

Consilii consultative „22”: **MONICA IOVINESCU**,
VIRGH IERUNCA, **MIRAI ȘORA**, **SERBAN**
PAPACOSTEA; **SORIN AJEANDRESCU**,
MIRCEA MARTIN, **MIRNEA BERINDEL**,
VLADIMIR TISMĂNEANU, **GABRIEL ANDREȘCUL**,
SORIN ANTOHI, **H.R. PATAPIEVICI**

Tipăriți în Program Business. Tehnoredacție computerizată „22”.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel. 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08
e-mail: r22@r22.sfas.ro
http://www.dntb.ro/r22/

ISSN-1220-5761